תלמוד ירושלמי · מפרשים · נועם ירושלמי · סדר נזיקין

נועם ירושלמי על הוריות

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נועם ירושלמי על הוריות

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נועם-ירושלמי-על-הוריות/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 8
הלכה ג 12
הלכה ד 14
הלכה ה 15
הלכה ז 16
הלכה ח 17
פרק ב 20
הלכה ג 20
הלכה ד 22
הלכה ו 24
הלכה ז 25
פרק ג 27
הלכה ב 27
הלכה ד 38

פרק א

הלכה א

קטע ג

ר' חגי שאל לחברי' מניין לאוכל ברשות שהוא פטור כו' עיין מה שביארתי ע"ז בספרי נועם ירוש' (רפ"ח דתרומות) ושם ביארתי כל ההלכה:

קטע ו

(**שם**) שמואל אמר והן שהורו מותר אבל אם הורו פטור לא בדא עיין בספרי עמק יהושע (ס"י):

קטע ז

עוד שם הלך היחיד ועשה שוגג על פיהן וכי יש זדון לשגגה ליחיד אצל הוריית ב"ד ר' אימי בשם רשב"ל מתניתא כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהם (ופי' הפ"מ וכי יש זדון לשגגה ליחיד אצל הוריית ב"ד דפריך וכי יש זדון לשגגה ולמה לי למיתני שוגג פשיטא דעשה שוגג דהא הוראה בשגגה היא וכי שייך מזיד הכא ליחיד אצל הוריית ב"ד כלומר האי שוגג הא קמל"ן דדוקא לשגגת יחיד אצל הוראת ב"ד אבל אם היא שגגת עצמו כגון שהורו ב"ד שחלב מותר והוא אכל בשגגה שלו שנתחלף לו חלב בשומן כו' דשוגג על פיהם בעינן) והנה פירושו דחוק מאוד גם פי' על הא דאמר אח"כ ר' אימי בשם רשב"ל מתניתא כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהם דקאי על הסיפא על הא דתנן הורו ב"ד וידע א' מהן שטעו הוא דחוק דהא אמרינן לקמן בירושלמי (ה"ב) אימי בשם ר"ל מתניתא כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהן וכמו שאבאר לקמן דצ"ל קודם המשנה הא דאמר ר' אימי בשם רשב"ל מתניתא כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהם:

[**ע"כ** נראה לי דהקשה הירושלמי על הא דתנן במתניתין והלך היחיד ועשה שוגג על פיהן דלמאי תני שוגג וכמו דמקשה בש"ם דילן בהוריות (ד' ב') וניתני ועשה על פיהם שוגג למה לי וכן מקשה הירושלמי נמי וכי יש זדון לשגגה (צ"ל) לשגגה אצל הוראת ב"ד וא"כ אמאי תני שוגג:

וע"ז אומר אמר ר' אימי בשם רשב"ל מתניתא כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהן וע"ז פריך מה אנן קיימין אם ביודע כל התורה ואינו יודע אותו דבר אין זה שמעון בן עזאי ואם בשיודע אותי דבר כו' שמעון בן עזאי הוא אצל אותו דבר ואם כן אמאי פטור אלא כי אנן קיימין ביודע כל התורה כולה וביודע אותו דבר אלא שהוא כטועה לומר התורה אמרה אחריהם וע"ז פריך אם בטועה לומר התורה אמרה אחריהם (פי' שצריך לשמוע דברי חכמים אין זה שמעון בן עזאי כו') וא"כ לר"ל הא דתנן הלך היחיד ועשה שוגג על

פיהן היינו אף שהוא שמעון בן עזאי רק שטעה במצוה לשמוע דברי חכמים ע"כ הוי שוגג ופטור (רק שהירושלמי מקשה על זה דא"כ אין זה שמעון בן עזאי וא"כ הוי כמו כל יחיד שתלה בהוראת ב"ד) ולר' שמעון בן לקיש הא דתנן בסיפא וידע א' מהן שטעה ע"ז מפרש לקמן ר' אימי בשם ר"ל וצ"ל קודם המשנה וקאי אסיפא וידע א' מהן שטעה וכמו דמפרש שם דמיירי כשזה עומד בתשובתו הורייתן אצלו אינה הוראה שלא סילקו אותו אצל אחרים הורי' שלא סילקן והכא מיירי בשמעון בן עזאי שטעה במצוה לשמוע דברי חכמים (והא דר"ל הוא דלא כשיטת הש"ס דילן בהוריות (ד' ב') דמפרש לסיפא דמתניתין וידע א' מהן שטעו או תלמיד וראוי להוראה כאן דקא טעה במצוה לשמוע דברי חכמים ולר"ל בסיפא דמתניתין מיירי דהיינו כגון שזה עומד בתשובתו וזה עומד בתשובתו והנה הש"ס הקשה על דברי ר"ל דמפרש למתניתין שעשה שוגג על פיהם כגון שמעון בן עזאי כו' וא"כ תלה בב"ד ולמאי קתני שוגג:

וע"ז אומר מאי כדון (פי' דאיך יתפרשו הא דתנן ועשה שוגג על פיהם) וע"ז אומר ר' יוסי בשם ר' הילא לפי שבכל מקום שוגג פטור ומזיד חייב וכא אפי' מזיד פטור מפני שתלה בב"ד:

והנה הפ"מ נדחק בזה בפירושו ולי נראה שהוא ט"ס וצ"ל לפי שבכל מקים שוגג חייב ומזיד פטור וכא אפי' שוגג נמי פטור מפני שתלה בב"ד (פי' דהא דתנן ועשה שוגג על פיהם היינו דאפי' נתחלף לו שומן בחלב ואכלו נמי פטור והוא כמו דאיתא בהוריות (ד' ב') אמר רבא שוגג לאתויי הורו ב"ד שחלב מותר ונתחלף לו חלב בשומן ואכלו כו' והוא כמו שמביא הירושלמי אח"כ הברייתא מתניתא אמרה פליגא על שמואל או הודע אליו חטאתו אשר חטא יצא כו' והוא מפני שאינו שב מידיעתו וה"נ אינו שב מידיעתו וכמו שמקשה בש"ס דילן על ר' יוחנן שאומר דנתחלף חלב בשומן ואכלו שהוא חייב מהא דתני' השב מידיעתו ומשני ר' יוחנן כיון דמתידע לבי דינא כו' שב מידיעתו קרינא בי'):

קטע ח

עוד שם חברי' בשם שמואל יחיד משלים לרוב הציבור היא מתניתא (פי' שלשמואל הא דקתני והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם פי' אעפ"י שהוא עשה בשגגת מעשה אעפ"כ משלים לרוב צבור להיות מביאין פר והוא משום דשמואל סובר דיחיד שעשה בהוריית ב"ד חייב וע"כ מפרש דהא דקתני הלך היחיד ועשה שוגג על פיהם הוא שיחיד משלים לרוב ציבור והוא דלא כשיטת הש"ס דילן בהוריות (ד' ב') אמר רבא מודה רב שאינו משלים לרוב ציבור ואיפשר לומר דהיינו טעמא דרב קאמר למתניתין דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור ואפי' נתחלף לו חלב בשומן והוא משום דאינו שב מידיעתו וא"כ

הוא עצמו אינו בר חיו' קרבן כלל ע"כ אינו משלים לרוב ציבור שיהיו חייבים בפר אבל שמואל לטעמי' שסובר דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב בקרבן וא"כ הוי בר חיוב קרבן על כן שלים לרוב ציבור להתחייב בפר. אך מהא דקאמר מ"ט אמר קרא בשגגה עד שיהא כולן בשגגה אחת משמע דמחמת זה הוא פטור וא"כ פליגי הירושלמי אליבא דשמואל עם הש"ס דילן בזה:

גם חלוק שיטת הירושלמי מהש"ס דילן שבש"ס דילן אמרינן אמר שמואל זו דברי ר' יהודה אבל חכמים אומרים יחיד שעשאה בהוריית ב"ד חייב אבל מתניתין הוא כר' יהודה דיחיד שעשה בהוריית ב"ד פטור ולשיטת הירושלמי מפרש שמואל למתניתין דתנא דמתניתין נמי סובר דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב והא דקתני הלך היחיד ועשה שוגג על פיהם הוא שמשלים לרוב ציבור:

עוד שם אבל כל יחיד ויחיד שעשה בפני עצמו פטור אמר ר' יוחנן אפי' כל יחיד ויחיד שעשה בפני עצמו מביא כשבה ושעירה. והנה בספרי נועם ירושלמי (פ"ח דתרומות) כתבתי שם שהירושלמי יש בו ט"ס ונתחלפו השורות והפ"מ שגה בזה הרבה שהוא פירש כמו דאיתא בירושלמי וכצ"ל בירושלמי חברי' בשם שמואל יחיד משלים לרוב ציבור היא מתניתא אבל כל יחיד ויחיד שעשה בפני עצמו פטור (והוא טעות הדפוס וחילוף השורות וצ"ל אבל כל יחיד ויחיד שעשה בפני עצמו מביא כשבה ושעירה) (פי' דהא דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור היינו אם משלים לרובציבור שהציבור אכלו חלב עפ"י ב"ד בהעלם דבר שהורו שמותר והיחיד עשה בשגגת מעשה דהיינו שאכל חלב שהיה סבור שהוא שומן אעפ"כ משלים לרוב ציבור) ולא כשיטת הש"ס דילן בהוריות (ד' ב') אמר רבא מודה רב שאינו משלים לרוב ציבור מ"ט אמר קרא בשגגה עד שיהא בשגגה אחת והירושלמי סובר דמשלים לרוב ציבור והוא פטור אבל כל יחיד ויחיד שעשה בפני עצמה מביא כשבה ושעירה (פי' אבל אם ליכא רוב רק מיעוט וא"כ אין ב"ד מביאין פר וע"כ כל יחיד שעשה בפני עצמו חייב דהתולה בהוראת ב"ד חייב וכמו דס"ל לשמואל בהוריות (ד' ב') דאמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יהודה אבל חכמים אומרים יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב אמר ר' יוחנן אפי' כל יחיד ויחיד שעשה בפ"ע פטור (פי' משום דס"ל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור) וע"ז אמר בירושלמי וקשה על דעתי' דשמואל לא נמצא כל יחיד ויחיד מתכפר לו בשני חטאות (פי' לדברי שמואל שאומר דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב א"כ תחילה צריך כל יחיד ויחיד להביא חטאת וא"כ כשנשלם רוב ציבור מביאין פר ונמצאו כל יחיד ויחיד מתכפר בשני חטאות) ר' זעירא בשם שמואל היחיד תלוי אכלו רוב ב"ד מביאין אכלו מיעוט היחיד מביא (פי'

דהיחיד תלוי תחילה ואינו מביא דאם לא יהיה רוב אז היחיד מביא אבל אם יהיה רוב אז הב"ד מביאין והיחיד פטור):

ע"כ אמרינן שם כל הורי' שב"ד מביאין פר אין היחיד מביא כשבה או שעירה ר' יוחנן פתר מתניתא כו' [והנה בכאן חסר וצ"ל כמו שנדפס בירושלמי שאצל הש"ס בבלי וכן גרסינן התם כל הוריות שב"ד מביאין פר אין היחיד מביא כשבה או שעירה שמואל פתר מתניתא ברוב ומיעוט אכלו רוב הואיל ואין ב"ד מביאין פר (והוא ט"ס וצ"ל הואיל וב"ד מביאין פר) אין היחיד מביא כשבה או שעירה ונ"ל שחסר כאן וצ"ל אכלו מיעוט הואיל ואין ב"ד מביאין פר היחיד מביא כשבה או שעירה ושמואל לטעמי' דס"ל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב):

ר' יוחנן פתר מתניתא בהוריית ב"ד הורו ב"ד לעקור את כל הגוף הואיל וב"ד מביאין פר אין היחיד מביא כשבה או שעירה (והוא ט"ס וצ"ל הואיל ואין ב"ד מביאין פר היחיד מביא כשבה או שעירה) הורו לבטל מקצת ולקיים מקצת הואיל ואין ב"ד מביאין פר (הוא ט"ס וצ"ל הואיל וב"ד מביאין פר) היחיד מביא כשבה או שעירה (והוא ט"ס וצ"ל אין היחיד מביא כשבה או שעירה) והוא דהא דתני' בברייתא דכל הורי' שאין ב"ד מביאין פר היחיד מביא כשבה או שעירה היינו דווקא אם הורו לעקור את כל הגוף וכמו דאמרינן בירושלמי יבמות (פ"ו ה"ב) ויהא כן בהוראה כשהורו מותר לבוא על אשת איש (פי' ולא כר' יוחנן דאמר לית כאן פטורה אלא חייבת והוא כמו דאמרינן ביבמות (דף צ"ב) דאין זו הוראה אלא טעות) וע"ז פריך ולא עקירת הגוף דהא הוי כמו שהורו שמותר לבוא על אשת איש וע"ז אומר כשהורו עד חמש שנים אסורה ונראה לי שהפי' הוא דהוי כמו שהורו עד הזמן דהא אם יבוא בעלה תהא אסורה ואם כן לא הוי כהורו לעקור את כל הגוף ולא כפירוש המפרשים הק"ע והפ"מ ע"ש) על כן לא הוי הוראה. על כן היחיד מביא כשבה או שעירה אבל אם עשה היחיד על פיהם אעפ"י כאין ב"ד מביאין פר אעפ"כ אין היחיד מביא כשבה או שעירה דר' יוחנן ס"ל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור:

ואח"כ אומר עדיין אני אומר מיעוט הקהל שעשו חייבין שאין ב"ד מביאין עליהם פר (וסיום הברייתא הוא בש"ס דילן הכי) רוב הקהל שחטאו יהיו פטורין שהרי ב"ד מביאין על ידיהם פר ר' יוחנן פתר מתניתא עדיין אני אומר מיעוט הקהל יהיו חייבין שכן בהוריות אין ב"ד מביאין פר (פי' מיעוט הקהל שחטאו בשגגת מעשה חייבין שכן בהוריות אין ב"ד מביאין על ידיהם פר וע"כ חייבין המיעוט בשגגת מעשה משא"כ רוב שב"ד מביאים על ידיהם פר וע"כ פטורין בשגגת מעשה) שמואל אמר אבל הן מביאין

כשבה או שעירה (פי' דשמואל מפרש דמיעוט שעשו בהוראת ב"ד חייבין) ר"י אמר לא הן מביאין כשבה או שעירה (פי' דר"י סובר דמיעוט הקהל שחטאו בהוריות ב"ד הם פטורים ג"כ כיחיד שעשה בהוראת ב"ד שפטור):

וע"ז אומר על דעתי' דשמואל דו יליף לה חיוב מחיוב ניחא (פי' דלשמואל ניחא דקאמר עדיין אני אומר מיעו' הקהל שחטאו יהיו חייבין שכן בהוריות אין ב"ד מביאין פר. וע"כ כיון דשמואל ס"ל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב ניחא מה שאמר דעדיין אני אומ' מיעו' הקהל שחטאו בשגג' מעש' יהיו חייבין שכן בהוריו' אין מביאין על ידיהם והם חייבים וע"כ חייבים מיעוט הקהל בשגגת מעשה ג"כ אבל רוב הקהל שחטאו יהיו פטורין שהרי ב"ד מביאין על ידיהם פר (פי' בהוראה והם פטורין) וע"כ יהיו פטורין אפילו בשגגת מעשה ת"ל מעם הארץ אפי' רובו אפי' כולו על דעתי' דר' יוחנן דו יליף חיוב מפטור (פי' אבל לר' יוחנן קשי' דכיון דס"ל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור ומפרש להברייתא דעדיין אני אומר מיעוט הקהל שחטאו חייבין שאין ב"ד מביאין עליהם פר ולא הם מביאין כשבה או שעירה שהם נמי פטורין א"כ איך יתפרש הברייתא דמיעוט הקהל שחטאו חייבין שאין ב"ד מביאין על ידיהם פר והם נמי פטורין וא"כ איך יתפרש הברייתא דע"כ מיעוט הקהל חייבין בשגגת מעשה מחמת שפטורין בהוראה א"כ מפני מה חייבין וכן מקשה הש"ס דילן בהוריות (ד' ב'):

קטע י

מתניתא פליגא על שמואל או הודע אליו חטאתו אשר חטא פרט כו' (פי' דאיך קאמר דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב דהא סובר דמותר לאכול חלב עפ"י ב"ד וא"כ לא הוי שגגה) מתניתא פליגא על שמואל נפש אחת תחטא בעשותה הרי אילו מיעוטין התולה בעצמו חייב התולה בב"ד פטור הדא פליגא על שמואל ולית לה קיום (והפ"מ שגה בזה הרבה בפירושו) ודו"ק:

הלכה ב

קטע ב

(**ה"ב**) **ר'** אימי בשם רשב"ל מתניתא כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהם כו' וכתב הפ"מ דאמתניתין דלקמן הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו כו' וכבר כתבתי דקאי לפרש סיפא דמתניתין וי"ל האי ר' אמי בשם רשב"ל קודם (ה"ב) וקאי אסיפא דמתניתין הורו ב"ד וידע א' מהן שטעו כו' אך דברישא דקתני והלך שוגג על פיהן כו' מפרש ר"ל כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהם וטעה בהא דאחריהם אחריהם דהיינו במצוה לשמוע דברי חכמים ובסיפ' דידע א' מהן שטעו מיירי כמו דמסיק אלא כי אנן קיימין כגון שזה עומד בתשובתו

וזה עומד בתשובתו הוריתן אצלו אינה הוראה שלא סילקו אותו אצל אחרים הורי שלא סילקן וע"כ חייב מפני שלא תלה בב"ד

קטע ג

עוד שם הפריש חטאתו נתחרש כו' או שהורו ב"ד מותר לאכול חלב ר' יוחנן אמר נדחית חטאתו רשב"ל אמר לא נדחית חטאתו ר' יוסי ב"ר בון אמר מיחלף שמועתו דלא אתי מילתי' דר' יוחנן פליגא על מילתי' דמר ר"ש בר בא בשם ר' יוחנן כוס (צ"ל גוסס) זורקין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו (פי' וא"כ קשה דהא ר' יוחנן אמר גבי נתחרש כו' דנדחית חטאתו וע"כ ר' יוסי ב"ר בון אמר ר' אחא מיחלף כו' דלא תקשי מדר' יוחנן אדר' יוחנן) רבנן דקסרין אמרין ר' חיי' בר אמי מיחליף וחד אמר כאהן (כצ"ל) תני' (פי' דלא מחליף) מאן דמחליף לית לי' באילין קישואיי' (ונ"ל דצ"ל מאן דלא מחליף לית ליה באילין קישואיי' דלא קשה כלל מדר' יוחנן אדר יוחנן (ודלא כהפ"מ) והטעם הוא כמו שכתב הרא"ש בסוף קידושין דגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו כו' ע"ש וע"כ סובר ר' יוחנן דזורקין עליו מדם חטאתו ומדם אשמו

קטע ד

עוד שם כמאן דמר לא נדחית חטאתו מי מקבלה הימנו ימתין עד שיחזרו בהן ב"ד אלא כשהיה כהן עבד והקריב וכיפר הי' שמעון בן עזאי מי מקבלה הימנו ימתין עד שיחזרו בהן ב"ד ונראה לי שיש ט"ס ונתחלפו השורות וכצ"ל כמאן דמר לא נדחית חטאתו מי מקבלה הימנו ימתין עד שיחזרו בהן ב"ד הי' שמעון בן עזאי מי מקבלה הימנו ימתין עד שיחזרו בהן ב"ד אלא כשהי' כהן עבד והקריב וכיפר (פי' שמקשה אהא שאומר דלא נדחית חטאתו דמי מקבלה הימנו (והוא דהירושלמי סובר דהפלוגתא אם נדחית חטאתו היינו שהקריבו את החטאת בשעה שהורו ב"ד שחלב מותר ולא לענין אם יכול להקריב אח"כ כשחזרו בהם ב"ד וכמו דאיתא בזבחים (ד' י"ב) בעי ר' ירמי' אכל חלב והפריש קרבן והורה ב"ד שחלב מותר וחזרו בהן מי הוי דיחוי או לא והוא דאיפש' שסובר דכיון דהמתינו עד שחזרו בהן ב"ד א"כ איגלאי מילתא למפרע דל הוי דיחוי והדיחוי היינו רק עד שלא חזרו בהם ב"ד או שסוברהירושלמי דאין דיחוי לבעלי חיים וע"כ הא דפליגי היינו אם הקריבום בעוד שלא חזרו וע"כ מקשה הירושלמי מי מקבלה הימנו (פי' אם אכל תחילה קודם שהורו ב"ד שחלב מותר מי מקבלה אח"כ בשעה שהורו ב"ד שחלב מותר) וע"ז משני הי' שמעין בן עזאי (פי' ואמר שב"ד טועין בזה וע"כ צריך להקריב קרבנו) וע"ז פריך מי מקבלה הימנו ימתין עד שיחזירו בהן ב"ד (פי' דאפי' אם הי' שמעון בן עזאי אעפ"כ ימתין עד שיחזירו בהן ב"ד) וע"ז משני כשהי' כהן עבד והקריב וכיפר וע"כ פליגי בזה אם נדחית חטאתו או לא (אבל הש"ס דילן בזבחים (ד' י"ב) לא מקשה

ע"ז מידי על הא דאמר בעי ר' ירמי' אכל חלב והפריש קרבן וחזרו בהן (פי' דהתם מיירי שחזרו בהן ומיבעי' ליה אם יכול להקריב אח"כ אם הוי דיחוי או לא ומשום דבעי אליבא דר' יוחנן שסובר דיש דיחוי לבעלי חיים (ועיין ברפ"ו דיומא בירושלמי ובספרי נועם ירושלמי שם):

עוד שם כמאן דאמר לא נדחית חטאתו תולדות הורי' כהורי' הורי' בהוריי' מהו שיצטרפו האיך עבידא אכלו ציבור חלבים והפרישו קרבנותיהם אין תימר תולדות הורי' כהורי' ב"ד חייבין אין תימר אין תולדות הורי' כהורי' ב"ד פטורין:

והנה הפ"מ פי' בה בדוחק מאוד ע"כ נראה לי שהפי' הוא אם אכלו חלבים קודם שהורו ב"ד והפרישו קרבנותיהם שהפרישו חטאותיהם על שגגת חלב ואח"כ הורו ב"ד שחלב מותר וא"כ החטאות חולין הם כיון שהורו ב"ד דמותר לאכול ואין ב"ד מניחים אותם להקריב קרבנותיהם משום שהם חולין בעזרה ומותר לשוחטם בחוץ (כמו דאמרינן בירושלמי דשקלים (פ"ב ה"ג) הפריש חטאתו סבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב לא קידשה) ושחטו בחוץ וע"כ מיבעי' ליה כיון שאין עיקר ההוראה של ב"ד היה שיהא מותר להקריב שחוטי חוץ אלא דנולד מחמת הורי' שלהם שחלב מותר א"כ ממילא מותר להקריב אותם בחוץ אם חייבין ב"ד ע"ז דדילמא אין ב"ד חייבין אלא אם טעו בגוף ההוראה אבל אם החטא הי' ע"י מה שטעו בדבר אחר א"כ לא הוי כהורי' ב"ד ואין חייבין קרבן וזהו דווקא למ"ד דאין חטאתו נדחית ע"כ שייך למיבעי' אם תולדות הורי' כהוריי' משום דלאחר כך שידעו שטעו בהוריתם וא"כ הוי החטאות קדשים וא"כ הקריבו שחוטי חוץ וה"מ אם לא נדחית חטאתו אבל למ"ד דנדחית חטאתו אם כן ליכא למיבעי' כלל דאפי' לאחר שידעו שטעו עכ"ז לא הקריבו שחוטי חוץ דהא א"א להקריבם משום דהוי דיחוי וכיון דא"א להקריבם לא מתחייב כרת כמו דאמרינן בגיטין (ד' נ"ה) ואי אמרת יאוש כדי לא קנה כרת מאי עבידתי' ופי' רש"י הא קיי"ל הראוי' לפתח אוהל מועד חייבין עלי' בחוץ כו' וע"כ מיבעי' ליה דווקא כמ"ד ל נדחית חטאתו:

קטע ה

עוד שם כיני פשיטא לך תולדות הורי' כהורי' הורי' בהוריה מהו שיצטרפו וגס בזה נדחק הפ"מ מאוד ולי נראה שנתחלפו השורות (וכצ"ל) אין כיני פשיט' לך תולדות הורי' כהורי' שתי הוריו' בעבירה אחת מהו שיצטרפו האיך עבידא אכלו רוב ושחטו רוב (פי' אין כיני פשיטא לך תולדות הורי' כהורי' פי' אם תימצי לומ' דתולדות הורי' כהורי' וא"כ ב"ד חייבין נמי על הא ששחטו רוב דכיון דהורו ב"ד שחלב מותר א"כ הוי קרבנותיה' שהפרישו חולין ומותר לשוחט' וע"כ מיבעי' לי' אם מצטרפין האיך עבידא אכלו רוב

ושחטו רוב (פי' שהאוכלים עם השוחטים הי' רוב) או שצ"ל אכלו ושחטו רוב דכיון דמה ששחטו הי' מחמת שהורו ב"ד שחלב מותר ואם כן לא הוי קרבן וע"כ מותר לשוחטו והיינו אם תימצא לומר דתולדות הורי' כהורי' הוא ע"כ מיבעי' ליה אם מצטרפין דהא הכל היה על ידי הוראה אחת.

ואח"ז צריך לגרוס הורי' בהורי' מהו שיצטרפו דהיינו מיעוט בחלב ומיעוט בדם (וכמו דמיבעי' לי' בהוריות מיעוט בחלב ומיעוט בדם מהו) הכא כיון דאין איסורו שוה לא מצטרפו או דילמא כיון דקרבנן שוה מצטרף ואח"ז צריך לגרוס שתי הוריות בעבירה אחת מהו שיצטרפו ואח"ז צריך לגרוס הורו ב"ד חלב כוליא של ימין מותר ושל שמאל ולו מכסה אסור חזרו והחליפו (פי' דמיבעי' ליה אם מצטרפין כמו דמיבעי' ליה בהוריות (שם):

ואח"ז צריך לגרוס אכלו רוב בראשונה ורוב בשניה אין תימר מצטרפין (פי' כשאכלו מיעוט דהאי חלב ומיעוט השני בחלב אחר וע"כ אכלו רוב בראשונה ורוב בשני' אינם חייבין רק אחת כיון דהוי כמו איסור א') ואין תימר אין מצטרפין חייבין שתים (פי' דכיון דאין מצטרפין ברוב א' וע"כ בתרי רובי חייבין שתים) ובכאן צריך לגרוס על דעתי' דר"מ חייבין אחת ועל דעתי' דר' שמעון חייבין שתים:

[**והנה** הפ"מ נדחק בכל הלכה זו וגם בזה נדחק שפי' על דעתי' דר"מ דאמר בתר החטא אזלינן כו' עיי"ש וכבר כתבתי בספרי נחלת יהושע (ס' כ"ב) שפירושו תמוה דהא הבעי' הוה אי הוי הוראה אחת ומצטרפין ואינם חלוקים בשאכלו רוב מזה ורוב מזה ואי אין מצטרפין חייבין שתים כמו שביארתי וא"כ מה תלוי בהא דר"מ ור"ש אי אזלינן בתר החטא או לא ובהוריות (ד' ג') איבעי' להו הורו ב"ד שחלב מותר ועשו מיעוט הקהל וחזרו בהן ב"ד הורו ועשו מיעוט אחר כו' ולא תלי בהא דר"ש ורבנן ובאיבעי' דמרובין ונתמעטו תלי בפלוגתא דר"ש ורבנן ועוד אמאי קאמר ר"מ הא סתם רבנן פליגי עלי' בזה]:

ע"כ נראה לי כמו שכתבתי שם בספרי נחלת יהושע והוא כמו דאיתא בעבוד כוכבים (ד' ס"ו) תבלין שנים וג' שמות עיי"ש בתוס' דאם היו שני מינים אפילו משם א' אין מצטרפין ושם אמרינן ר"מ אומר מניין לכל איסורים כו' שמצטרפים זה עם זה וכן בירושלמי (פ"ב דערלה) מצטרפין זה עם זה בין כו' כדי ליתן טעם דברי ר"מ ר"ש אומר אינם מצטרפין וע"ז אומר על דעתי' דר"מ חייבין אחת (פי' משום דמצטרפין זה עם זה) על דעתי' דר' שמעון חייבין (פי' משום דהוי כמו שני מינים) וע"ז אימר אכלו מיעוט בראשונה ומיעוט בשני' על דעתי' דר"מ חייבין אחת והוא משום שמצטרפין ועל דעתי' דר"ש פטורין (פי' שפטורין לגמרי משום דאין מצטרפין) ודו"ק]:

קטע ח

שם ר' אמי בשם רשב"ל להורי' הילכו אחר ישיבת א"י לטומאה הילכו אחר רוב נכנסין לעזרה כו' ר' יהושע בן לוי לראי' הילכו מלבוא חמת עד נחל מצרים ופי' הפ"מ לראי' הילכו כלומר הא הולכין בטומאה אחר רוב נכנסין לעזרה ה"מ לענין קרבן שיקרב בטומאה דאמרת בשלש כיתות גבי קרבן פסח אבל לענין ראי' בעזרה שמצוה בפני עצמה היא כדכתיב בבוא כל ישראל לראות כו' הולכין אחר כל גבול ישראל ל ואם יש בהם רוב דוחה הוא את הטומאה ול"נ דצריך לגרוס ולהיראה ואם הגירסא הוא לראי' כו' איפשר שהוא כמו שכתבו התוס' בפסחים (ד' ג') בד"ה מאלי' כו' ור"י בן בתירא שלא עלה לרגל כו' אי נמי נציבין ח"ל אלמא דפטור מראי' למי שהוא בח"ל ע"כ אומר ולראי' הילכו מלבוא חמת עד נחל מצרים ועיין במ"ל (פ"א מה' ק"פ) מה שכתב על התוס' האלו]:

הלכה ג

קטע ג

שם (ה"ג) ולא נמצאת עוקר כל שם הוצא' אמ' ר' שמואל כשאמרו גרוגרת אחת מותרת ושתי גרוגרות אסורות ואתיא כמאן דמר הכנסה והוצאה אחת היא ברם כמאן דמר הכנסה והוצאה שתים הן ולא נמצאת עוקר כל שם הכנסה ונראה לי שהוא ט"ס וצ"ל ולא נמצאת עוקר כל שם הוצאה (ובכאן צ"ל ואתי כמאן דמר הכנסה והוצאה אחת היא ברם כמאן דמר הכנסה והוצאה שתים ולא נמצאת עוקר כל שם הכנסה והוא ט"ס (וצ"ל) לא נמצאת עוקר כל שם הוצאה ובכאן (צ"ל) שאמרו גרוגרת א' מותרת ושתי גרוגרות אסורו' (פי' דמקשה דהא הוצא' הוי עקירה כל הגוף אך למאן דאמר דהכנסה והוצאה אחת היא ע"כ הוי כקיום מקצת וביטול מקצת אבל למאן דאמר דהוי שתים א"כ עוקר כל שם הוצאה כיון דהוי שתים) וע"ז משני שאמרו גרוגרת אחת מותרת ושתי גרוגרות אסורות ועיין בספרי נועם ירושלמי בפ"ק דשבת (ה"ג) ר' בון בר חייא בעי כזית היום ולמחר כשני זיתים האיך עבידא עי' בפ"מ שנדחק בזה ולי נראה דכמו שכזית הוא אם הורה לא הוי עקירת כל הגוף מחמת שאמ' שאינו מוהר רק בכזית אבל בשני זיתי' לא ולא הוי עקירת כל הגוף גבי כזית (וכצ"ל) בשני זיתים היום אבל כזית מותר לא הוי עקירת כל הגוף וכזית למחר מהו (פי' שאמר ששיעור החלב הוא בכזית אך שזהו רק למחר אבל היום מותר לגמרי) וע"ז אומר האיך עבידא ופשיט מזה נביא ומדיח יכול אם יאמרו לך אל תתן תפילין היום תן למחר תשמע להם ה"ל ללכת בהם בכולן לא במקצתן הרי עקרת שם כל אותו היום ותימר אין כאן עקירת הגוף וכא אין כאן עקירת כל הגוף ונראה לי שהוא ט"ס וצ"ל יכול אם יאמרו לך אל תתן תפילין היום תן למחר אל תשמע

להם (כצ"ל) ת"ל ללכת בהם בכולן לא במקצתן הרי עקרת שם כל אותו היום ותימר אין כאן עקירת הגוף והכא נמי אין כאן עקירת הגוף והא שאומר שישמע לו (לפי גירסתי) הוא בנביא שלא הוחזק וצריך ליתן אות או מופת וכמו דאיתא בסנהדרין וד' ל) בכל אם יאמר לך נביא עבור על דברי תורה שמע לו חוץ מעבודת כוכבים

ר' מנא שמע לה מן דבתרה עיין בפ"מ שכתב דשמע לה מן דבתר' היינו דאמר אח"כ שמואל בר בא כשאמרו אמה מותרת ושתיאמות אסורות הרי עקרה כל שם אותה האמה ותימר אין כאן עקיר' הגוף וכא אין כאן עקירת הגוף והוא דוחק:

ע"כ נראה לי דשמע מהא דבתרה היינו מה דאיתא בברייתא אח"כ וכמו דאיתא בהוריות (ד' ד) תא שמע נביא שנתנבא לעקור דבר מדברי תורה חייב לביטול מקצת ולקיום מצות ר"ש אומר פטור ובעבודת כוכבים אפי' אמר לו היום עובדה ולמחר בטלה חייב וא"כ מוכח דזה הוי כקיום מקצת וביטול מקצת:

והא דאמר דשמע לה מהדא דבתרה ואמאי לא פשיט מתפילין שאומר לו אל הניח תפילין היום דש"מ דהוי כביטול מקצת וקיום מקצת איפשר לומר דהטעם דבתפילין כיון שעובר בשב ואל תעשה וא"כ לא הוי עקירת הגוף רק כשיבטלה לעולם אבל אם אמר אל תניח תפילין היום לא עבר רק בשב ואל תעשה וא"כ אם מניח למחר הוי קיום מקצת וביטול מקצת אבל בחלב אם אמר היום מותר לאכול חלב וא"כ עובר בקום ועשה א"כ כל שעה ושעה הוי עבירה בפני עצמה ואם אינו אוכל חלב למחר מ"מ היום אכל חלב ע"כ לא הוי כקיום מקצת וביטול מקצת ע"ז אומר ר' מנא שמע לה מן דבתרה (פי' ממה דאמר דבעבודת כוכבים אפי' אמר לה היום עובדה ולמחר בטלה דא"כ הרי עובר בקום ועשה וא"כ הוי כל יום מיוחד בפני עצמו ואעפ"כ תני בברייתא דהוי קיו' מקצת וביטול מקצת וה"נ לענין חלב אם אמר שהשיעור הוא בכזית אך זהו למחר אבל היום מותר הוי כקיום מקצת וביטול מקצת אף שהוא בקום ועשה.

וע"ז אומר שמואל בר בא אומר כשאמרו אמה מותרת ושתי אמות אסורות הרי עקרת כל שם אותה האמה ותימר אין כאן עקירת הגוף וכא אין כאן עקירת הגוף וצריך לבאר דא"כ מ"ט לא מייתי ראי' מהא דאיתא שם בחלב גופא דאמרי דכזית מותר ושתי זיתים אסור הוא משום דאם אומרים כזית מותר ושתי זיתי חלב אסורים אף דהם אומרים שבכזית ליכא אפי' חצי שיעור והוא אם אינו רוצה להשלים דאלו"ה הא אמר שמואל לעיל (ה"א) והוא שהורו מותר וא"כ צריך לומר שהם אומרים דבכזית מותר לגמרי אך זה דווקא אם אינו רוצה לאכול רק כזית אבל אם אוכל שני זיתים הרי חצי שיעור נמי אסור וכמו דאיתא בירושלמי (רפ"ו דתרומות) ומודה ר"ל בעתיד להשלים וע"כ הוי כקיום

מקצת וביטול מקצת דהא יש בשני זיתים כזית נמי דהא חיוב של שני זיתים יש בו כזית שיצטרף שיעור ב' זיתים וע"כ הוי כקיום מקצת וביטול מקצת דהא החיוב של שני זיתים הוא מחמת שיש בו כזית וע"כ מיבעי' לי' אם אמר כזית למחר אבל היום מותר אי הוי כקיום מקצת וביטול מקצת דהא החיוב של כזית דלמחר אינו בא מחמת היום וע"כ איפשר לא הוי כביטול מקצת וקיום מקצת:

וע"ז אומר שמואל בר בא כשאמרו אמה מותרת ושתי אמות אסורות דהיינו לענין הושטה מרה"ר לרה"י וכמו דפריך ולא נמצא עוקר כל שם הושטה. ע"ז משני בשאמרו אמה אחת מותרת ושתי אמות אסורות וסובר שמואל דבעינן שיעור ד' אמות לענין המעביר והזורק ואינו אסור מחמת המעביר והזורק אלא אם זורק ד' אמות ועיקר העבירה הוא בהשלמת הד' אמות וע"כ איתא בשבת (ד' קנג) עוד אחרת כו' מא היא מוליכו פחות פחות מד' אמות כו' והכא מאי כבוד כו' דילמא אתי לאתויי ד' אמות כו' א"כ אינו אסור רק דילמא אתי לאתויי ד' אמות אבל לא מתורת חצי שיעור מחמת דחזי לאיצטרופי א"כ אינו עובר רק בהשלמת ד' אמות וה"נ כשאמר אמה אחת מותר וב' אמות אסורות אינו משום דמצטרף האמה הראשונה אלא דכך הוא השיעור וא"כ עקר כל אותה אמה והוי כמו שעקר שם כל אותו היום ואפ"ה אמרינן דהוי כקיום מקצת וביטול מקצת והכא נמי אם אמרו דהשיעור הוא בכזית אלא דהיום מותר ולמחר אסור לאכול חלב דהיינו בכזית אף שאין אותו היום שייך למחר אעפ"כ הוי כקיום מקצת וביטול מקצת כמו באמה אחת ושתי אמות אבל לא פשיט מחלב דהתם הוי המקצת מצטרף להשלמת השיעור משא"כ בד' אמות והענין הוא דבחלב הוא עצם האיסור והכזית הוי השיעור הל האיסור וע"כ יש בו חצי שיעור משא"כ בד' אמות שהשיעור ד' אמות הוא עצם האיסור אבל בפחות לית כאן חצי שיעור וע"כ פשיט מהא דאמה אחת מותרת שתי אמות אסורות לענין אם אומרים שהיום מותר לאכול הלב ולמחר אסור דהוי הקיום מקצת וביטול מקצת אבל בחלב שאמרו ושני זיתים אסורים וכזית א' מותר דהוי קיום מקצת וביטול מקצת משום דהתם בשני זיתים הוא ע"י הצטרפות כזית ראשון וע"כ הוי קיו' מקצת וביטול מקצת משא"כ ד"א דהוצא' וכמו שביארתי ודו"ק:

הלכה ד

קטע ב

שם (ה"ד) מתני' הורו ב"ד וידע א' מהן שטעו ואמר להם טועין אתם כו' ה"ז פטור ובגמ' מתני' דרבי דרבי אמר אין לך מעכב אלא מופלא של ב"ד בלבד (פי' והוא משום דקשה דאי אמרינן דעד שיורו כולם כמו דאמרינן לעיל א"כ למאי תנא הורו ב"ד וידע א' מהן

שטעו תיפוק לי' דכיון שלא הורה עמהם לא הוי הוראה דהא בעינן עד שיאמרו כולם) ע"ז אומר מתניתא דרבי דרבי אמר אין לך מעכב אלא מופלא שבב"ד בלבד:

שם כתיב והתיצבו שם עמך מה את לא גר ולא נתין ולא ממזר אף הן לא גרים ולא נתינים ולא ממזירים ניחא גר ממזר ב"ד ממנין ממזרים ועיי"ש בפ"מ שנדחק שם דמאי נ"מ בין גר לממזר דהא שניהם כשירים לדון דיני ממונות ואינם כשירים לדון דיני נפשות ולי נראה דגר ניחא שלא ידעו שהוא גר וע"כ מינו אותו אבל ממזר לא ניחא דהא ממזר דלא ידוע לא חיי אם הוא ספק ואיתא ביבמות (ד' ע"ט) דעד תלתא דרי חיי זה אינו דהא ספק נמי לא היו ממנים וע"ז משני רב הונא בשעברו ומינו אותו]:

שם ר' חוני' ור' מנא חד אמר בתוך שבעים וחרנא אמר חוץ לשבעים מאן דמר חוץ לשבעים ניחא ומאן דמר בתוך שבעים הא חוץ לשבעים לא מכיון שאינו ראוי להוראה נעש' כאבן:

והנה הפ"מ נדחק בזה מאוד דקאי אהא דלעיל בשעברו ומינו:

ולי נראה דזהו ענין בפני עצמו חד אמר בתוך שבעים ופירוש דכל אלו הפסולין היינו דווקא אם הם ממנין השבעים) וחרנא אמר אף חוץ לשבעים (פי' אעפ"י שהוא חוץ לשבעים ואינו ממנין השבעים נמי פוסל) וע"ז אומ' מאן דאמר חוץ לשבעים ניחא (פי' דאף שהוא אינו ממנין השבעים פוסל והוא כמו דאמרי' בעדים דאפילו יש עדים הרבה ונמצא א' מהן קרוב או פסול עדותן בטילה וה"נ בטלי הסנהדרין) ומאן דאמר בתוך שבעים הא חוץ לשבעים לא (פי' ואמאי לא הוי כעדות דכיון שבטלה מקצתה בטל כולה) וע"ז אומר מכיון שאינו ראוי להוראה נעשה כאבן ואינו פוסל את האחרים ולא דמי לעדות דעדות הוא מחמת שראוי וע"כ פוסל אבל הכא הוא מחמת שישבו לדין וכיון שאינו ראוי להוראה נעשה כאבן ואינו פוסל את האחרים. וע"כ אמר בתוך שבעים דכיון שהוא ממנין השבעים והוא אינו ראוי להוראה א"כ חסר א' מן השבעים אבל אם הוא חוץ לשבעים ואינו נצרך למנין השבעים אינו מבטל את האחרים ועיין בקצה"ח בהלכות דיינים שהוכיח שם דדיינים לא הוי כעדים שבטלה מקצתה כו' והוא מהא דאמרינן בסנהדרין (דף ג') גבי תלתא אי איפשר דליכא בהו חד דגמר אלמא דלא פסלי השאר בצירופם את החד דגמר:

הלכה ה

קטע ב

שם (ה"ה) מתניתין הורו ב"ד שוגגין ועשו כל הקהל שוגגין מביאין פר מזידין ועשו שוגגין מביאין כשבה או שעירה שוגגין ועשו מזידין הרי אלו פטורין ובגמ' לית הדא

פליגא על ר' שמעון בן לקיש דמר ר' אמי בשם רשב"ל מתניתא כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהם (פי' הא דאמר רשב"ל לעיל על הא דמקשה לעיל על הא דתנן הורו ב"ד לעקור על אחת מכל מצות האמורו' בתורה והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם) ופריך ע"ז וכי יש זדון לשגגה ליחיד אצל הוריית ב"ד (פי' דלמאי נקט בשגגה דמאי נ"מ כיון שעשה ע"י הוראת ב"ד ומשני כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהם פי' לאפוקי אם שמעון בן עזאי יושב לפניהם והוא עשה על פיהם דזה לא הוי שוגג וזה ניחא ביחיד שעשה בהוראת ב"ד אבל בציבור שעשה בהוראת ב"ד אי איפשר שהיו כולם בן עזאי):

ונראה לי שנתחלפו השורות (וכצ"ל) ומזידין ועשו שוגגין מביאין כשבה או שעירה וכי יש זדון לשגגה ליחיד אצל הוראה ב"ד נקט כמו שהוא לעיל וכי יש זדון לשגגה ליחיד אצל הוריית ב"ד ובאמת הכי קשי' על הציבור ג"כ בשלמא לר' יוסי בשם ר הילא ניחא דמשני דקאי לענין אפ נתחלף חלב בשומן אעפ"כ הוי יחיד שעשה בהוראת ב"ד וא"כ ניחא נמי הא דנקט הכא שוגגין דאפי' נתחלף חלב בשומן הוי ציבור שעשו בהוראת ב"ד אבל לרשב"ל קשי' דלמה נקט שגגה הא בודאי שוגגים הם דכיון שב"ד הורו ולעיל משני רשב"ל מתניתא כגון שמעון בן עזאי יושב לפניהם וזה שייך ביחיד שעשה איפשר כגון שמעון בן עזאי אבל לא בציבור

וע"ז משני חברי בשם ר' שמעון בן לקיש כשלא קיבלו רוב ציבור עליהן וע"כ לא הוי כשגגה ולא תלי בב"ד ר' זעירא בשסרשב"ל כשבעטו בהורייתן וא"כ לא הוי כשגגה וע"ז אומר מה מפקא מביניהן קיבלו עליהן וחזרו ובעטו על דעתי' דחברי' כיון שבעטו פטורין (נראה לי דצ"ל על דעתי' דר' זירא כיון שבעטו פטורין (פי' פטורין מלהביא פר מחמת שלא תלו בב"ד דכיון שבעטו פטורין) על דעתי' דר' זירא ונראה לי שצ"ל על דעתי' דחברי') מכיון שקיבלו עליהם משעה ראשונה הרי אלו חייבין (פי' על דעתיה דחברי' שאומרים דהטעם הוא משום שלא קיבלו רוב ציבור עליהן וא"כ כיון שקיבלו רוב ציבור עליהם אעפ"י שבעטו חייבים:

הלכה ז

קטע ב

שם (ה"ז) ר' יוסי בר בון אמר שאילתה דכהן משיח מן הדא הוריית ב"ד גדול הוריית ב"ד קטן (עיין בפ"מ שנדחק בזה הרבה) ולי נראה דצריך לגרוס אחר מתניתין (ה"ח) הורו ב"ד של א' מן השבטים ועשה אותו השבט על פיהם אותו השבט הוא חייב ושאר כל השבטין פטורין דברי ר' יהודה וחכמים אומרים אין חייבין אלא על הוריית ב"ד הגדול בלבד שנאמר כו' ואח"כ צריך לגרוס ר"י בר בון אמר הדא שאילתא דכהן משיח מן הדא

הוריית ב"ד הגדול הוריית ב"ד הקטן והפירוש הוא דאיתא לקמן בירושלמי (פ"ב ה"א) משיח שאכל בהוריית ב"ד פטור בהוריית משיח אחר חייב בהוראת ב"ד פטור שאין הוראת אחרים אצל הורייתן כלום (והוא ט"ס וצ"ל) שאין הוראתו אצל הוראת אחרים כו' (ודלא כהפ"מ) בהוריית משיח אחר חייב והוא שהורה כיוצא בו וע"ז אומר ר' יוסי בר בון אמר שאילתה דכהן משיח מן הדא הוראת ב"ד גדול הוראת ב"ד קטן (פי' אם הורה ב"ד קטן ואח"כ הורה הוא אחריהם אם הוא פטור משום שאין בהוראתו כלום או אם זהו דווקא בהוראת ב"ד גדול אבל לגבי הוראת ב"ד קטן הוי הוראתו הוראה וע"כ חייב):

הלכה ח

קטע ב

שם (ה"ח) מאן דמר חובת ב"ד היא ב"ד סומכין מאן דמר חובה ציבור היא מי סומך דתני שלשה מכל שבט ושבט כו' פר טעון סמיכה אין שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה דברי ר' יודה ר' שמעון אומר פר טעון סמיכה בזקנים אין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה בזקנים שר' שמעון אמר כל חטאת ציבור שדמה נכנס לפנים טעונה סמיכה כו' ר' יוחנן בעי ציבור שמת א' מהו שיביא תחתיו התיבון והכתיב הבאים מהשבי כו' אלא מה עולה לא נאכלה אף חטאת לא נאכלה ר' יהודה אומר על עבודת כוכבים הביאום (פי' וא"כ מוכח שאין מיתה בציבור) וכמו דאיתא בהוריות (ד' ו') דפריך והא מייתי להו הני דחטאו ר' חייא בשם ר' יוחנן הוראת שעה היתה:

קטע ג

עוד שם ר' ירמי' למד כן אלא פר טעון סמיכה בזקנים אין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה בזקנים אלא במי ר' ירמיה סבר מימר באהרן ובניו א"ל ר"י והתני ר' חייא וסמך וסמכו לרבות שעירי עבודת כוכבים בסמיכה ולא בזקנים ר' יוסי למד כן אלא חי טעון סמיכה באהרן כו' וכתוב כן וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי חי טעון סמיכה באהרן אין שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה באהרן מה עבד לה ר' ירמי' פתר לה בכהן הדיוט והפ"מ פי' בדוחק:

ע"כ נראה שיש בכאן ט"ס ונתחלפו השורות (וכצ"ל) והתני ר' חייא וסמך וסמכו לרבות שעירי עבודת כוכבים ואיך קאמר תחילה פר טעון סמיכה אין שעירי עבודת כוכבים טעון סמיכה וע"ז אומר ר' ירמיה למד כן פר טעון סמיכה בזקנים אין שעירי עבודת כוכבים טעון סמיכה בזקנים ר' ירמיה סבר מימר באהרן ובניו וע"ז פריך מברייתא כתוב כן וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי (פי' למה כתיב החי לכתוב חי אלא

חי טעון סמיכה באהרן אין שעירי עבודת כוכבים טעון סמיכה באהרן) מה עביד לה ר' ירמיה פתר לה בכהן הדיוט (פירוש דכהנים הדיוטים סומכים ולא אהרן)

וע"ז אומר ר' יוסי למד כן אלא החי טעון סמיכה באהרן ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה אלא בזקנים והוא כמו דמסיק במנחות (ד' צ"ב) הא אמר ר' שמעון סמיכה בבעלים בעינן אלא תריץ הכי כו' אין שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה באהרן אלא בזקנים:

קטע ד

עוד שם ר' זעירא בשם רב המנונא כר' מאיר תני תמן הורו ב"ד ועשו קהל מת א' מב"ד פטורין מת א' מן הציבור חייבין אמר להן ר' מאיר אם לאחרים הוא פוטר לא כש"כ על עצמו אמרו לו יפטור לאחרים שיש להם במה לתלות ואל יפטור לעצמו שאין לו במה לתלות (ופי' רפ"מ כר' מאי' על ברייתא דלקמי' דתני תמן קאי דאליבא דר"מ היא שסובר דב"ד מביאין הפר ולא הציבור והילכך מת א' מב"ד פטורין דה"ל חטאת שמת א' מן השותפין מת א' מן הציבור חייבין ובהא דקאמר תני תמן) אמר להם ר"מ אם לאחרים הוא פוטר לא כל שכן על עצמו (והפ"מ פי' כאן וכן לקמן בדחוקים גדולים):

ע"כ נראה לי שנתחלפו השורות (וכצ"ל) הורו ב"ד ועשו קהל מת א' מב"ד פטורין מת א' מן הציבור חייבין ובכאן צ"ל ר' זעירא בשם רב המנונא כר' מאיר דתני תמן אמר להם ר"מ אם לאחרים הוא פוטר לא כש"כ על עצמו אמרו לו יפטור לאחרים שיש להם במה לתלות ואל יפטור לעצמו שאין לו במה לתלות:

ונראה לי לבאר דתחילה רצו לפשוט מהברייתא על הא דבעי ר' יוחנן ציבור שמת א' מהן מהו שיביא תחתיו (פי' דמיבעי' לי' אם יש מיתה בציבור וע"כ רצה לפשוט מהך ברייתא הורו ב"ד ועשו קהל מת אחד מב"ד פטורין מת א' מן הציבור חייבין. ובתחילה רצו לאוקמי הברייתא כר' שמעון דאמר דב"ד מביאים עם הציבור וע"כ אמר מת א' מן הציבור חייבין והוא דאין ציבור מתים מת א' מב"ד פטורין דה"ל חטאת שמת א' מן השותפין וע"כ פטורים וא"כ מוכח מזה דאין הציבור מתים פי' ואם כן נפשטה הבעי' דבעי ר' יוחנן ציבור שמת א' מהן מהו שיביא תחתיו ואיפשר שנתחלפו השורות וצריך לגרוס בכאן תחילה בעי ר' יוחנן ציבור שמת א' מהן מהו שיביא תחתיו וע"ז מביא הברייתא לפשוט והוא דמתניתין אתי כר' שמעון וע"כ מת א' מן הציבור חייבין דאין הציבור מתים משא"כ אם מת א' מב"ד דה"ל חטאת השותפין ומתה והוא כמו דאיתא בהוריות (ד' ו') מת א' מן הציבור חייבין מת א' מב"ד פטורין אמר ר' ירמיה אמר ר' ר"מ היא כו' מתקיף לה רב יוסף ונוקמי כר"ש דאמר ב"ד עם הציבור מת א' מן הציבור חייבין

דאין הציבור מתים מת א' מב"ד כו' דחטאת השותפין היא וע"כ פשיט זה הירושלמי נמי דאין הציבור מתים:

וע"ז אומר ר' זעירא בשם רב המנונא כר"מ והוא כמו דאיתא בהוריות (שם) אמר ר' זעירא ר' ירמי' אמר רב ר"מ היא דאמר ב"ד מביאים ולא ציבור הילכך מת א' מן הצבור חייבין דהא קאים כולה ב"ד מת א' מב"ד פטורין דה"ל חטאת שמת א' מן השותפין ומשום הכי פטורין:

וע"ז מביא ראי' דר"מ היא דתני תמן (פי' בברייתא שם) אמר להן ר"מ אם לאחרים הוא פוטר לא כש"כ על עצמו אמרו לו פוטר לאחרים שיש להם במה לתלות ואל יפטור לעצמו שאין לו במה לתלות והוא דאמר להן היינו חכמים שסוברים כר"ש דאמר ב"ד מביאים עם הצבור (והוא כמו דאיתא בהוריות (ד' ג') וכן שם (ד ג') מאן חכמים ר"ש היא דאמר ב"ד מייתי עם הצבור) וע"ז אומר אמר להן ר"מ אם לאחרים הוא פוטר לא כש"כ על עצמו כו' והוא כמו שכתבו התוס' במנחות (ד' צב) בד"ה הא לר"ש סמיכה בבעלים בעינן ואהרן לאו בעלים הוא דאי משום שמתכפר עם כל ישראל הא אמר ר"ש במסכת הוריות (ד' ה') פר ושעיר לכל שבט והא דהוי זקנים כבעלים אעפ"י שיש פר ושעיר לב"ד בפני עצמן כיון דעל ידיהן נעשה החטא קרי להו בעלים:

וע"ז אומר אמר להן ר"מ אם לאחרים הוא פוטר לא כש"כ על עצמו (פי' שאמרו לר"ש שאומ' דב"ד מביאין לעצמם והציבור מביאין לעצמם הא כיון דב"ד סומכים על הפר שמביאין הציבור וסמיכה בעינן בבעלים וא"כ איך סומכין הב"ד אלא ודאי דהב"ד הוי כבעלים וא"כ כיון שפוטרן בסמיכתן לאחרים מפני דהוי בעלים משום שהחטא נעשה על ידם א"כ יתכפרו באותו הפר ג"כ ולמה צריכים ב"ד להביא פר) וע"ז אומר אמרו לו (פי' דחכמי' שסברו כר"ש השיבו לו יפטור לאחרי' שיש להם במה לתלות (פי' כיון שהחטא נעשה על ידם הוי בעלים וע"כ סומכין על הפר והוא פוטר לאחרים שיש להם במה לתלות וא"כ לא הוי החטא כל כך ע"כ מתכפרים באותו הפר (בסמיכת הזקנים) ואל יפטור לעצמו שאין להם במה לתלות א"כ החטא של הזקנים גדול יותר וע"כ צריכים פר לעצמם וא"כ מוכח מזה מהא דהני תמן בהך ברייתי' דאמר להם ר"מ אם לאחרים הוא פוטר דהך ברייתא אתי כר"מ דהב"ד מביאין ולא הציבור (וא"כ לא מוכח לענין מה דבעי ר' יוחנן צבור שמת א' מהן והוא אם הציבור מתים דהא הך ברייתא אתי כר"מ וא"כ ניחא הא דתני מת א' מן הציבור חייבין לא משום דאין הציבור מתים אלא משום דאין הציבור מביאים אלא ב"ד והוא דהברייתא אתי כר"מ ומוכח זה מהא דאמר להן ר"מ כו' (וכמו שביארתי שהקשה לר"ש דאמאי צריך שני פרים א' לבית דין וא' לציבור):

ועוד מוכח מהך ברייתא דר"ש סובר סמיכה בבעלים בעינן והראי' דהא ר"מ אמר לו אם לאחרים הוא פוטר לא כש"כ על עצמו והוא משום דסמיכה בבעלים בעינן וא"כ הקשו דכיון דפוטרים בסמיכתן לאחרים ע"כ יפטרו עצמם א"כ מוכח מזה דר"ש סובר דסמיכה בזקנים בעינן והוא כר' יוסי ולא כר' ירמי' דאמר דלר"ש סמיכה בכהנים אלא דלר"ש סמיכה בזקנים וע"כ איפשר שהגירסא הוא כמו דאיתא בירושלמי אחר הפלוגתא דר' ירמי' ור' יוסי ועל כן הקדים תחילה לבעי' דר' יוחנן דציבור שמת א' מהן שיביא תחתיו כו' ואח"כ הביא הפלוגתא דר' ירמי' ור' יוסי הוא דרצה להוכיח הבעי' דר' יוחנן ואח"כ דחי דאתי כר' מאיר וא"כ אין לפשוט מזה הברייתא דאין הציבור מתים והוא משום דר' מאיר סובר דב"ד מביאין ולא הציבור ומביא ראי' על זה מהא שאמ' ר"מ לרבנן דסוברים כר"ש דב"ד מביאים עם הציבור ואמר להן ר"מ אם לאחרים הוא פוטר לא כש"כ על עצמו ובמה הוא פוטר לאחרים היינו משום שהזקנים סומכין וא"כ מוכח מזה כר' יוסי דהזקנים סומכים ולא כר' ירמי' והוא משום דלר' שמעון סמיכה בבעלים בעינן וכמו דמסיק במנחות (ד' צב) עיי"ש ודו"ק:

פרק ב

הלכה ג

קטע ב

שם (ה"ג) ר' זעירא בשם רב ירמי' מתניתא. דר"מ או דייק ר' מאיר אמר ר' יוסי ר"י דו אמר חובת ב"ד היא א"ר מנא כר' מאיר הני תמן הורו ב"ד ועשו קהל מת א' מב"ד פטורין מת א' מן הציבור חייבין אמ' להם ר"מ אם לאחרי' הוא פוטר לא כש"כ על עצמו אמרו לו יפטור לאחרים שיש להם במה לתלו' ואל יפטור לעצמו שאין לו במה לתלות והנה הפ"מ נדחק בזה גם בהא דאמר או דייק ר' מאיר נדחק ג"כ:

ולי נראה שהוא כמו שביארתי לעיל (פ"ב ה"ח) ונתחלפו השורות (וכצ"ל) הורו ב"ד ועשו קהל מת א' מב"ד פטורין מת א' מן הציבור חייבין ובכאן צ"ל ר' זעירא בשם רב ירמי' מתניתא דר"מ (פי' דר"מ אומר דב"ד חייבין וע"כ אם מת א' מב"ד פטורין דה"ל חטאת השותפין שמתו בעלי' וע"כ פטורין) מת א' מן הצבור חייבין דהא לר"מ אין הציבור מביאין והא דקאמר ר"מ היא היינו דלא אתי כר' שמעון וכמו שביארתי שם והבאתי הא דאיתא בהוריות (ד' ה') דאמר ר"ח אמר ר' ירמי' אמר רב רבי מאיר היא כו' מתקיף לה רב יוסף ונוקמי כר' שמעון דאמר ב"ד עם הציבור כו' וע"ז אמר דר"מ היא (ולא כר' שמעון וכמו שביארתי לעיל) וע"ז אומר או דייק ר' מאיר (והוא ט"ס וצ"ל איידן ר'

מאיר) (פי' איזה ר"מ) ע"ז אומר ר"מ אמר חובת ב"ד היא וע"כ מת א' מב"ד פטורין דה"ל חטאת השותפין שמתו בעלי' אבל בציבור חייבין דהא ב"ד מביאין וע"ז אומר אמר ר' מנא כר"מ פי' דאתי כר"מ אך הא איפשר לאוקמי מתניתין כר"ש וכמו דאיתא בהוריות (ד' ו') מתקיף לה רב יוסף ונוקמי כר"ש דאמר ב"ד עם הציבור מת א' מן הציבור חייבין דאין ציבור מתים מת א' מב"ד פטורין כדאמרינן דחטאת השותפין היא. וע"ז אומר אמר ר' מנא כר' מאיר וכאן צ"ל דתני תמן אמר להן ר"מ אם לאחרים הוא פוטר הוא עצמו לא כש"כ (פי' שהוא כמו שביארתי לעיל דכיון דלענין סמיכה הוי ב"ד כבעלים והכא נמי ליהוי כבעלים שיפטרו מלהביא קרבן בפני עצמם ואמרו לו יפטור לאחרים שיש להם במה לתלות ואל יפטור לעצמו שאין לו במה לתלות (פי' שאע"ג שבסמיכ' פוטר לאחרים מפני שהם הבעלים וכמו שכתבו התוס' במנחות (ד' צא) כיון דעל ידיהן נעשה החטא אעפ"כ אין נפטרים בפר שמביאין הציבור מפני שיש להם במה לתלות ואל יפטו' לעצמן שאין לו במה לתלות וע"כ צריכים ב"ד להביא פר בפני עצמו וא"כ מדתני בברייתא אמ' להן ר' מאי' אלמא דרישא ר"מ היא דאמר ב"ד מביאין ולא הציבור) וע"ז אמר ר' מני כר' מאיר דמוכח דר"מ היא:

והא דבש"ס דילן בהוריות (ד' ו') מוכיח דלא אתי כר"ש דהא לר"ש חטאת השותפין אינה מתה וא"כ לא אתי כר' שמעון אך הירושלמי לא רצה להוכיח מזה דהא לר' שמעון אע"ג דחטאת השותפין אינה מתה מכל מקום היא רועה וכמו שהקשו תוס' ביומא (ד' נ') בד"ה חטאת ציבור היא ולא למית' אזלא וכתבו התוס' תימא דאכתי תקשי נהי דלא אזלא למיתה הא רועה היא דהא ר"ש דאמר לקמן דאין חטאת ציבור מתה קאמר ירעו עד שיסתאבו ונראה לי דיש לומר דההוא רעי' מדרבנן היא ולא גזרו אלא בענין ההוא דלקמן דנתכפרו בעלי' באחר לגמרי כיון דכיוצא בה בחטאת יחיד מתה אבל הכא דלא מתו כל הבעלים לגמרי שהרי אחיו הכהנים קיימים כו' אינה רועה והכא נמי לא מתו הבעלים לגמרי דהא א' מב"ד מת. אך הירושלמי לא נראה לי' לחלק בכך וא"כ אתי כר"ש נמי דאמר רועה היא ואינם יכולים להקריבו ע"כ מוכיח מהא דאמרו לו וכמו שביארתי ועיין בתוס' תמורה (ד' טו) בד"ה וקא קרבה עיי"ש ודו"ק:

קטע ג

עוד שם ר' ירמי' בעי קומי ר' זעירא מה כרבי אין (צ"ל אין כרבי) משיח בשגגת מעשה הוא פי' וא"כ ניחא הא דתני ולא בעבודת כוכבים אלא על כו' עם שגגת מעשה והוא דלרבי כהן משיח חייב בעבודת כוכבים בשגגת מעשה ואין כרבנן כו' (פי' דלרבנן תקשי מ"ט לא תני במתניתין אהא דקאמר ולא בעבודת כוכבים אלא על העלם דבר כו' עם

שגגת מעשה מאי טעמא לא תני נמי וכן המשיח וכן מקשה בש"ס דילן בהוריות (ד' ז') ואלו משיח בעבודת כוכבים לא קתני מתניתין מני רבי היא דתניא משיח בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה וחכמים אומרים כו' ושוין שבשעירה ושוין שאין מביא אשם תלוי ותסברא בזדונו כרת ובשגגתו חטאת מי קתני אלא תני הא והוא הדין להא הכי נמי תנא הא והוא הדין להא וכן קאמר בירושלמי דאתי כרבי וע"ז אומר אמר רב הונא על רבנן נצרכא שלא כו' האמר משיח ועבוד' כוכבים רבי אמר בשגגת מעשה ורבנן אמרי כו' והנה הפ"מ נדחק בזה מאוד:

ולי נראה דאמר על דרבנן נצרכה (פי' הא דתנן ולא המשיח קאי אדבתרה וכן המשיח ולא בעבודת כוכבים והוא דברישא לא צרי' לאשמועינן דהא תנן (ברפ"ב דהוריות) הורה כהן משיח לעצמו כו' שהוראת כהן משיח לעצמו כהוריית ב"ד לציבור וא"כ הא דתנן וכן המשיח לא קאי אלא אהא דקאמר אח"כ ולא בעבודת כוכבים דבזה צריך לאשמועינן דכרבנן ולא כרבי דאמר בשגגת מעשה אמר ליה ומה לקל (ובדפוס אצל הבבלי גרס ולמה) בגין דלא תני משיח והא קדמיתא לא תנינן משיח ומשיח בכלל וכא אע"ג דלא תנינן משיח משיח בכלל (פי' דא"כ בקדמיתא תני נמי וכן המשיח ולא בעבודת כוכבים עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת ומ"ט לא תני אח"כ גבי עבודת כוכבים) ובהא לא יוכל לתרץ דקאי אדבתרה ולא בעבודת כוכבים עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת דבריש כבר תנא שהוריית כהן משיח לעצמו כהוריית ב"ד ובהא לא פליגי רבנן ורבי אלא דפליגי דרבי מחייב בשגגת מעשה ורבנן מחייבי בהעלם דבר עם שגגת מעשה אלא ודאי דאע"ג דלא תני משיח משיח בכלל וה"נ משיח בכלל והוא כמו שמתרץ בש"ס דילן בהוריות (דף ד'):

הלכה ד

קטע ב

שם (ה"ד) ולית סופי' דרבי כו' מעיני מעיני דלא כן מנן לי' היחיד והנשיא והמשיח לא מעיני מעיני דלא כן מנן לי' הוריית ב"ד גדול הוריית ב"ד קטן לא מעיני מעיני כו': [והנה הפ"מ נדחק בזה וע"כ נראה לי שנתחלפו השורות ובכאן צריך להיות א"ל מה את בעי דרבי אמר משיח בשגגת מעשה הוא וא"כ הא דכתיב אח"כ ואם נפש אחת תחטא לא קאי אהא דכתיב בתחילה דהא המשיח חייב בעבודת כוכבים בשגגת מעשה ואח"כ צריך לגרוס אמר ר' חנינא קומי ר' מנא ולית סופי' כו' מעיני מעיני דלא כן מנן לי' הוריית ב"ד גדול הוריית ב"ד קטן לא מעיני מעיני עד לקיים מקצת ולבטל מקצת לא מעיני מעיני ואין כתיב זדון שגגה ליחיד אלא בב"ד בלבד (נראה לי שהוא ט"ס וצ"ל אלא בשאר מצות

בלבד) (פי' כל החילוקי' אם הוא בזדון או בשגגה וכן ביחיד דהיינו אם תלה בב"ד דפטו' אלא בשאר מצות) ובעבודת כוכבים בציבור גמרינן משאר מצות ע"י גזירה שוה דמעיני מעיני וא"כ אפי' רבי נמי סובר להאי ג"ש]:

שם אותו מיעט קרבנו למצות יחידית שלא יכנס דמו לפנים מה כרבי דרבי אמר משיח בשגגת מעשה הוא ואין כרבנן כו' אמר רב הונא על דרבנן נצרכה שלא תאמר הואיל והוא בהכרת יכנס דמו לפני ולפנים (צ"ל לפנים) לפום כן צריך מימר אותו מיעטקרבנו למצוה יחידית שלא יכנס דמו לפנים ברייתא היא בת"כ בפרשת כהן משיח:

והנה הפ"מ כתב ולקח הכהן המשיח מדם הפר והביא אותו אל אוהל מועד ודרש אותו למעט קרבנו למצוה יחידית שלא ינתן מדמו על מזבח הזהב מצוה יחידית קרי לה לע"ג דיצתה מן הכלל וכתובה למצוה בפני עצמה לקרבנה (בפ' שלח) דאינו מביא מדמו אל אוהל מועד אלא מדם הפר שמביא על שאר המצות ולא מדם השעירה מה שמביא על ע"ג וכתב שם במראה הפנים והרמב"ם לא סמך עצמו על האי ברייתא דת"כ אלא כסתמא דמתניתין דאיזהו מקומן דשעירים הנשרפים טעונים הזאה על הפרוכת ועל מזבח הזהב וכמ"ש (בפ"ה דה' מעשה הקרבנות ה"ו) שעירי ע"ג והן שעירין הנשרפין לא נתפרש בתורה כיצד הוא נותן דמן ולהיכן הוא נותן אלא לפי שהן חטאת הקהל דינם כדין פר העלם שהוא חטאת הקהל כו':

והנה שגה בזה הפ"מ ונתחלף לו בין שעירת כהן משיח שהוא מקריב כמו היחיד ובין שעירי עבודת כוכבי' שהוא חטאת הציבור והוא שעיר דזה ודאי דשעירי עבודת כוכבים שהן חטאות של ציבור דמן נכנס לפנים (וכמו דאיתא בירושלמי לעיל (פ"ק דהוריות ה"ח) וסמכו ידיהם על ראש הפר פר טעון סמיכה אין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה דברי ר' יודה ר' שמעון אומר פר טעון סמיכה בזקנים אין שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה בזקנים שר' שמעון אומר כל חטאת ציבור שדמה נכנס לפני' טעונה סמיכה אבל מה שהמשיח מביא שעירה כדין הדיוט ע"ז אומר בירושלמי שאין דמן נכנס לפנים כיון שהוא מתכפר בשעירה כהדיוט וע"כ קרי לה מצוה יחידית שהוא כמו דאמרינן בהוריות ד' ח') ואם נפש אחת ובפ' שלח לך) וע"כ קרי לה יחידית דמרבינן מדכתיב אם נפש אחת א' יחיד ואחד נשיא וא' משיח וע"כ קרי לה מצוה יחידית והוא דכתיב בתורה ואם נפש אחת והיינו שא' היחיד וא' הנשיא וא' המשיח אבל שעירי עבודת כוכבים של ציבור בודאי דמן נכנס לפנים כמו דתנן בפ' איזהו מקומן שעירים הנשרפים טעונים הזאה על הפרוכת ועל מזבח הזהב. וע"ז אומר שם בירושלמי מה כרבי דאמר משיח בשגגת מעשה הוא (פי' וא"כ בודאי אין דמו נכנס לפנים) ע"ז אומר על

דרבנן נצרכה שלא תאמר הואיל והוא בהכרת יכנס דמו לפנים לפום כן צריך מימר אותו מיעט קרבנו למצוה יחידית שלא יכנס דמו לפנים (והא דאמר על דרבנן נצרכה שלא תאמ' הואיל והוא בהכרת (צ"ל הואיל והוא בהכנס) פי' שפר של כהן משיח נכנס דמו לפנים וע"כ איפשר שהשעיר כהן משיח נמי דמו נכנס לפנים אך זהו דווקא לרבנן דאמרי בהעלם דבר אבל לרבי שאמר בשגגת מעשה א"כ בכה"ג ליתא בהכנס דהא בשגגת מעשה פטור בפר הבא על כל המצות וע"ז אומר שאין דמה של השעיר של משיח נכנס לפנים אבל שעירי ציבור בודאי דמן נכנס לפנים:

הלכה ו

קטע ב

שם (ה"ו) מתניתין אין חייבין כו' ועל טומאת מקדש וקדשיו והנשיא כיוצא בהן דברי ר' יוסי הגלילי כו' ובגמ' א"ר יוחנן טעמא דר"י הגלילי ואם לא תגיע כו' (כצ"ל) את שהוא ראוי לבוא לידי דלות יצא משיח שאינו ראוי לבוא לידי דלות רשב"ל אמר והיה כי יאשם לאחת מאלה את שהוא חייב על כולן חייב על מקצתן ואת שאינו חייב על כולן אינו חייב על מקצתן ר' יצחק שאל מעתה לא יטמא בצרעת שאינו ראוי לבוא בדלות וכן בקלות וכן דלי דלות (ופי' הפ"מ מעתה לא יטמא נשיא ומשיח בצרעת דהא אינו ראוי לבוא בקלות כו' ובמצורע כתי' גבי' ואם דל הוא ואין ידו משגת והא לא שייכא גבייהו) וא"כ לפי פירושו נשאר בקושי' ולי נראה להגיה שכן דלות וכן דלי דלות (פי' שמתרץ על שמקשה דא"כ איך מטמאים בצרעת הנשיא והמשיח דהא אינם ראוים לבוא בדלות) וע"ז אומר שכן בדלות ודלי דלות והוא כמו דאיתא בהוריות (ד' ט') על הבעי' נשיא שנצטרע מהו כו' א"ל דילך או דגזא. והירושלמי סובר דכיון שנצטרע יורד מכהונתו וכן הנשיא א"כ בא לידי דלות ודלי דלות:

עוד שם ר' הושעי' בעי מעתה לא תהא אשה חייבת על ביאת מקדש אין האשה מביאה (ופי' הפ"מ מעתה לא תהא אשה חייבת על ביאת מקדש דהא אינה חייבת כו' דלא שייכא עדות גבה ואינה מתחייבת בכולן הויא) אין האשה מביאה (ופי' הפ"מ בתמי' מסקנת הקושי' היא וכי לא מצינו שהאשה מביאה על ביאת המקדש דהא מוזהרת עלי' דכתיב אל המקדש לא תבוא) והוא דחוק דמנין שמביאה קרבן על ביאת המקדש דכיון שאינה בכולן אינה במקצתן אף שהיא מוזהרת אעפ"כ אינה מביאה קרבן:

ע"כ נראה לי דר' הושעי' בעי מעתה אשה לא ההא חייבת על ביאת מקדש האי האשה קאי על נשותיהם של כהן משיח ונשיא שלא תהא חייבת על ביאת המקדש דהא בההוא פרשה כתיב ואם לא תמצא ידה די שה ואם כן כיון שהם נשותיהם כל כהן המשיח

והנשיא וא"כ אינם בדלות וא"כ לא תהא חייבת על ביאת מקדש ועל זה משני אין האשה מביאה (פי' בתמיה שהחיו' של הקרבן הוא על האשה היולדת והם יכולי' לבוא לידי דלות על ידי שיגרשום בעליהם וע"כ חייבת על ביאת מקדש):

הלכה ז

קטע ד

שם (ה"ז) מתניתין כל מצות שבתורה שחייבין על זדונה כרת כו' היחיד מביא כשבה ושעירה כו' ר' אליעזר אומר הנשיא מביא שעיר ובגמ' א"ר יוחנן לא אמר ר"א אלא מפני כריתות (והוא כמו דאמרינן בש"ס דילן (ספ"ב דהוריות ד' ט') ר"א אומר הנשיא מביא שעיר א"ר יוחנן לא אמר ר"א אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בו כרת כבקבוע (פי' אבל בשמיעת קול וביטוי שפתים לא מיחייב ר"א שעיר הואיל ואין בהם כרת רק שהתורה חייבה קרבן עולה ויורד ע"כ אינו מחייב ר"א שעיר):

ואמרינן שם בירושלמי רב הושעי' בעי מעתה אפי' בקבוע א"ר יונה מסבר סבר ר' הושעי' שנעקר מכל הפרשה אלא כהדיוט עשיר עביד ליה ר' אליעזר א"ר מנא אין כהדיוט עשיר עביד ליה ר' אליעזר אפי' על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים נמי דהני לא נחלקו ר"א וחכמים על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים שאינו מביא שעיר אלא שעירה על מה נחלקו על טומאת מקדש וקדשיו כו':

[**והנה** בספרי נועם ירושלמי כתבתי שם על הפ"מ שנדחק בדחוקים גדולים בפירושו וביארתי שם שהפי' הוא דבעי רב הושעי' לר"א דמחייב שעיר היינו מחמת שהוא מחייבי כריתות וע"כ מחייב ר"א בעיר ע"ז אומר אפי' כקבוע (פי' שא"כ יהא מביא אשם תלוי נמי כמו שמביא בקבוע דעל קרבן עולה ויורד אינו מביא אשם תלוי וכמו דאמרינן בהוריות (ד' ח') דאין אשם תלוי בא אלא על ספק חטאת קבועה וכן אמרינן בירושלמי שם וכמו דתנן אין מביא אשם תלוי על עשה ועל ל"ת שבמקדש) וע"כ אומר דלר"א שאומר שמביא שעיר (פי' כמו שמביא על שאר עבירות אם שגג בעבירה שיש כרת על זדונו א"כ מביא אשם תלוי נמי כמו שמביא על ספק חטאת קבוע) וכן אמרי' בש"ס דילן בהוריות (ד' ט') א"ר יוחנן מודה ר"א שאין מביא אשם תני תנא קמי' דרב ששת אשם תלוי בא על טומאת מקדש וקדשיו א"ל דאמר לך מני ר"א היא דאמר הואיל ונאמר בו כרת כקבוע מייתי נשיא שעיר עליו והא אמר ר' יוחנן מודה ר"א שאין מביא אשם תלוי קשי'.

וע"ז אומר בירושלמי ר' הושעי' בעי מעתה אפי' בקבוע (צ"ל כקבוע) (פי' שיהי' דין לגמרי כמו בחטאת קבוע ומביא אשם תלוי כמו בקבוע) וע"ז אומר אמר ר' מנא מסביר סביר ר' הושעי' שנעקר מכל הפרשה ופי' דהא דמחייב ר"א אינו מחמת הפרשה דקרבן

עולה ויורד אלא מחמת שהוא כשאר חייבי כריתות שהנשיא מביא שעיר). אלא כהדיוט עשיר עביד לי' ר"א (פי' שהחיוב הוא מצד הפרשה דקרבן עולה ויורד) וכהדיוט עשיר עביד לי' ר"א אפי' על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים (פי' שיתחייב ע"ז אעפ"י שאין בהם כרת אך מחמת חיוב הפרשה של קרבן עולה ויורד) וע"ז אומר אמר דתני (צ"ל תני) לא נחלקו ר"א וחכמים על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים שאין מביא שעיר אלא שעירה ועל מה נחלקו על טומאת מקדש וקדשיו שר"א ס"ל הואיל והוא בהכרת (פי' וע"כ נותנים עליו החומר של שאר כריתות אבל מ"מ החיוב הוא מחמת הפרשה של קרבן עולה ויורד):.

ו"**זע** אומר למה אינו מביא שעיר אלא שעירה התיבון הרי משיח כו' הרי אינו מביא שעיר אלא שעירה ונראה לי שיש כאן ט"ס וכצ"ל התיבון למה אינה מביאה שעירה אלא שעיר כיון דהחיוב הוא מצד הפרשה א"כ אמאי מביא שעיר וכ"ת דכיון דהוי כרת ע"כ נותנים עליו החומר של שאר חייבי כריתות וע"ז אומר הרי נשיא בעובד כוכבים אינו מביא שעיר אלא שעירה (פי' ואין נותנים עליו החומר של שאר חייבי כריתות) אלא ודאי שסובר ר"א שנעקר מכל הפרשה וא"כ שפיר בעי רב הושעי' מעתה אפי' כקבוע ועיי"ש שהארכתי בזה]:

וכעת נראה לי לבאר שיהי' הגירסא כמו דאיתא בירושלמי והוא דפריך למה אינו מביא שעירה אלא שעיר (כצ"ל) (פי' דאם לא נעקר מכל הפרשה אלא כהדיוט עשיר א"כ למה אינה מביאה שעירה אלא ודאי שנעקר מכל הפרשה א"כ מעתה אפילו בקבועה (הוא כמו שביארתי שיביא אשם תלוי כמו בקבועה וכמו דאיתא בירושלמי לעיל (ה"ה) מצות מצות מה מצות שנאמר להלן בקבועה אף כאן בקבועה (פירוש שאינו מביא אשם תלוי רק קבועה) וע"ז אומר התיבון הרי משיח ועובד כוכבים הרי אינמביא שעיר אלא שעירה וצ"ל אינו מביא פר אלא שעירה. וא"כ בודאי הרי אין דינו ככל הפרשה והראי' שאינו מביא פר אלא שעירה (פירוש ואעפ"כ אינו מביא אשם תלוי) וכמו דאיתא בסנהדרין (דף ס"א) ושוין שאינו מביא אשם תלוי וכמו דאיתא בירושלמי לעיל נפש לרבות הנשיא (פירש הפ"מ דקאי אאשם תלוי דכתיב בי' אם נפש כי תחטא כי לרבות הנשיא מרבה המשיח בחטאה בשגגה את שהוא בשגגה מעשה יצא משיח שאינו בשגגת מעשה וכרבי דו אמר משיח בשגגת מעשה הוא את שהוא בשגגת מעשה לכל הדברים יצא משיח שאינו בשגגת מעשה לכל הדברים אלמא אעפ"י שאינו מביא קרבנו דהיינו פר אעפ"כ אינו מביא אשם תלוי אפילו לרבי דאמר בשגגת מעשה וא"כ איפשר דה"נ אעפ"י דהא

דהנשיא מביא שעיר הוא משום דהוי חייבי כריתות אעפ"כ לענין שעיר יש לו דין כל אותה הפרשה שאינו מביא אשם תלוי ודו"ק:

פרק ג

הלכה ב

קטע ב

שם (ה"ב) מתניתין חטאו עד שלא נתמנו ואח"כ נתמנו הרי אילו כהדיוט ר"ש אמר אם נודע להם עד שלא נתמנו חייבים משנתמנו פטורים כו' ובגמ' חברי' אמרין טעמא דר"ש משום שהגדולה מכפרת א"ר יוסי שאין חטאו וידיעתו שוין מה מפקא מביניהון רישא דפירקא כהן משיח שחטא ואח"כ עבר ממשיחותו וכן נשיא שחטא ואח"כ עבר מגדולתו כהן משיח מביא פר ופירוש דלמ"ד משום שהגדולה מכפרת לא שייך הך טעמא ולא פליג ר' שמעון ברישא) (ולמ"ד לפי שאין חטאו וידיעתו שוין פליג נמי ברישא דפירקא דהא מ"מ אנן חטאו וידיעתו שוין דהא אין הקרבנות שוין דנשיא מביא שעיר ומשיח מביא פר. וא"כ אפילו חטא תחילה ואח"כ עבר נמי פטור) חטאו בספק מאן דמר משום שהגדולה מכפרת כשם שהיא מכפרת על הודאי כך מכפרת על הספק מאן דמר אין חטאו וידיעתו שוין אין חטאו וידיעתו שוין (ועיין בפ"מ מה שפי' שם דלמ"ד אין חטאו וידיעתו שוין ה"נ אין חטאו וידיעתו שוין) ושגה בזה בפירושו מאוד ויש ט"ס בירו' וצריך להיות למאן דאמר אין חטאו וידיעתו שוין חטאו וידיעתו שוין (פי' שאומר הירושלמי דיש עוד נ"מ כגון אם חטאו בספק דאי הטעם משו' שהגדולה מכפרת מכפר' בזה נמי וע"כ אפי' חטאו בספק תחיל' א"צ להביא א"ת אבל למ"ד דחטאו וידיעתו שוין חטאו וידיעתו שוין דא"ת שוה בין בנשיא בין בהדיוט ואע"ג דמחטאת פטור דהא אין חטאו וידיעתו שוי ואפ"ה חייב באשם תלוי דהירו' ס"ל דמחוייבין בא"ת ואע"ג דאי איפשר להביא חטאת דאמרינן בירושלמי (פ"ג דהוריות) ספק חצי זית עד שלא נתמנה וספק חצי זית משנתמנה מביא אשם תלוי מצינו דבר שעיקרו פטור וספיקו חייב (פי' דפריך כיון דעיקרו פטור דהא אם הי' אוכל חצי זית ודאי עד שלא נתמנה וחצי זית ודאי משנתמנה הא פטו' מחטאת וא"כ כיון שעיקרו פטור האיך ספיקא חייב) ומשני ולא אשכחנן כן אכל שני זיתים ונתודע לך בוידויו של א' מהם שני עמד לו בספיקו ר' יעקב דרומי' בעא קומי ר' יוסי מה נפשך חלב אכל כיפר א"ר יוסי כל דבר שנראה עליו להביא אשם תלוי ידיעת ספיקו קובעתו לחטא' הרי מצינו דבר שעיקרו פטור וספיקו חייב וכא עיקרו פטור וספיקו חייב (פי' אע"ג דפטור בחטא' שהוא העיקר אפ"ה חייב אשם תלוי)

ולכאורה הש"ס דילן נמי סובר הכי דאמרינן בהוריות (דף י"א) בעא מיני' ר' זירא מרב ששת אכל ס' חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו על ספיקו מהו אליבא דרבנן דאזלי בתר חטאה לא תיבעי לך דמייתי א"ת אלא כי תיבעי לך אליבא דר"ש מדאשתני לודאי אשתני לספק או דילמא כי אשתני לודאי דאשתני קרבן דידי' אבל הכא דלא אשתני קרבן דידי' כו' ולקמן יתבאר בזה.

ואח"כ אומר עוד נ"מ חטאו עד שלא נתמנו משנתמנו עברו כו' חטאו על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו (פירוש דיש עוד ב' נ"מ חטאו עד שלא נתמנו כו' עיין בפ"מ) ויש עוד נ"מ חטאו כו' דבטומאת מקדש וקדשיו שוין הדיוט ונשיא ששניהם קרבן עולה ויורד וא"כ חטאו וידיעתו שוין אבל אי אמרינן משום שהגדולה מכפרת אעפ"כ כיפרה הגדולה) וע"ז א"ר מתניא לעולם אין הגדולה מכפרת עד שתודע לי' גדולתו (ונ"ל פירושו דקאי על הא דאמר תחילה חטאו עד שלא נתמנו ומשנתמנו עברו (פירוש ונודע לו אח"כ כשהוא הדיוט) דלמ"ד גדולה מכפרת קאמר בירושלמי דכיפרה גדולה על הראשון אעפ"י שנודע לו אח"כ כשהוא הדיוט) ע"ז א"ר מתניה דלעולם אין הגדולה מכפרת עד שתתודע לו גדולתו (פירוש בשעת גדולתו) ויש ס"א חטאו (פי' שתתודע לו חטאו בשעת הגדולה וכמו דשאר קרבנות בעינן ידיעה בחטא דחטאת אינה מכפרת אלא א"כ אם נתודע לו חטאו וכה"ג מה שהגדולה מכפרת בעינן נמי ידיעה בחטא בשעת הגדולה וא"כ ליכא להאי נ"מ כגון שחטא כשהוא הדיוט ואח"כ נעשה נשיא ונתודע לו אח"כ דחטאו וידיעתו שוין והגדולה מכפרת דכיון שלא נתודע לו בשעת הגדולה אין הגדולה מכפרת) כן נ"ל הפי' בירושלמי (והפ"מ שגה בזה בפירושו):

קטע ג

שם אכל חצי זית עד שלא נתמנה וחצי זית משנתמנה אפילו בהעלם אחד פטור ספק חצי זית עד שלא נתמנה וספק חצי זית משנתמנה מביא אשם תלוי מצינו דבר שעיקרו פטור וספיקו חייב ולא אשכחנן כן אכל שני זיתים ונתודע לך בוידויו של א' מהן שני עמד לו בספיקו ר' יעקב בעא קומי ר' יוסי מה נפשך חלב אכל כיפר א"ר יוסי כל דבר שנראה עליו להביא אשם תלוי ידיעת ספיקו קובעתו לחטאו:

[**והנה** בספרי נחלת יהושע (ד' ד') כתבתי דמשמע דהש"ס דילן נמי סובר הכי דהא אמרינן בהוריות (ד' י"א) בעא מיני' ר' זירא מרב ששת אכל ספק חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו על ספיקו אליבא דרבנן דאזיל בתר חטאה לא תיבעי' לך דמייתי אשם תלוי אלא כי תיבעי' לך אליבא דר"ש מדאישתני לודאי אשתני לספק או דילמא כי

אישתני לודאי דאישתני קרבן דידי' אבל הכא אישתני קרבן דידי' ליתא אשם תלוי וא"כ מוכח אע"ג דלא מצי מייתי חטאת מביא אשם תלוי משום דאשם תלוי שוה בשניהם).
וא"כ צריך לבאר דהא דאמרינן בכריתות (ד' כו) השתא דאמר כי מתיידע ליה מייתי חטאת אשם תלוי למה בא אמר ר' זירא שאם מת מת בלא עין מתקיף לה רבא מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא להגן עליו מן היסורין אלמא דאשם תלוי בא להגן עליו עד שיביא חטאת אך התם בעי ר' זירא ור' זירא ס"ל שאם מת מת בלא עון עכ"ז מוכח דהש"ס דילן לא סבר כמו הירושלמי דאלת"ה א"כ ליבעי אליבא דרבנן נמי דרבנן אע"ג דס"ל דאזיל בתר החטא כגון שאכל ס' חצי זית חלב כשהוא הדיוט וחצי ס' כזית חלב כשהוא נשיא דהא אמרינן בהוריות (ד' י"א) דאכל חצי זית חלב כשהוא הדיוט ונתמנה והשלימו ואח"כ נודע לו ס"ד אמינא נצטרף וניתי כשבה או שעירה קמל"ן אלמא דלא מצטרף לענין חטאת וע"כ ליבעי אליבא דרבנן דכיון דחטאת לא מייתי אי מייתי א"ת כמו דאמר בירושלמי אכל ס' חצי זית עד שלא נתמנה וס' חצי זית משנתמנה מביא אשם תלוי וליבעי' נמי אליבא דרבנן דאע"ג דלא מייתי חטאת משום שאין הקרבנות שוים אי מייתי א"ת דאשם תלוי שוה בשניהם דאע"ג דאישתני לודאי לא אישתני לספק:
ע"כ נראה לי דהש"ס דילן סובר דזה ודאי אם אכל חצי זית ס' חלב כשהוא הדיוט ואח"כ אכל חצי זית ספק חלב כשהוא נשיא כיון דאי איפשר בשעה שאכל לבוא לידי חיוב חטאת בודאי דפטור מאשם תלוי נמי כיון דא"ת אינו מכפר כפרה גמורה אלא להגן עליו מן היסורין ואפי' לטעמא דר' זירא דקא סבר דאשם תלוי בא דאם מת בלא עון אעפ"כ אינו בא אלא אם איפשר שיבוא לידי חטאת דהא זו הבעי' בעא מיני' ר' זירא מרב ששת ור' זירא לטעמי' דאמר בכריתות (ד' י"ז) א"ר זירא מ"ט דרב קסבר שתי חתיכות איפשר לברר איסורו ופירש"י דא"ח אינו בא אלא להגן עליו מן היסורין עד שיודע לו ויביא חטאת כמפרש בפ' בתרא (ד' כ"ה) הילכך שתי חתיכות ואכל א' ונשארה האחת איפשר שיבוא לאחר זמן בקי שיכיר אם זו הנותרת שומן ודאי חלב אכל ויביא חטאת אבל חתיכה א' ואכלה א"א לבררה (ומה שפירש"י לר' זירא הטעם דאינו בא אלא להגן עליו מן היסורין יש לדקדק כמו שהבאתי תחילה דר' זירא ס"ל דאם מת בלא עון בכריתות (ד' כ"ו) וכן בפ"ק דשבועות (ד' ח') אלא דהכונה הוא דאפי' לר' זירא אין זה עיקר הכפרה אלא שאם מת קודם שנודע לו על החטא מת בלא עון וא"כ כיון דר' זירא ס"ל דאשם תלוי אינו בא אלא אם יכול לברר שיוכל לבוא לידי חיוב חטאת וע"כ לא מצי למיבעי אליבא דרבנן אם אכל חצי זית ס' חלב כשהוא הדיוט ואח"כ אכל חצי זית ס' חלב כשהוא נשיא דכיון דלענין חטאת אינו מצטרף משום שאין הקרבנות שוים ע"כ פטור מא"ת נמי

ולא קא מיבעי לי' רק אליבא דר"ש דאכל ס' חלב כשהוא הדיוט ונתמנה ונודע לו על ספיקו וא"כ בשעה שאכל הי' יכול לבוא לידי חיוב חטאת אם הי' נודע לו קודם שנתמנה וע"כ אעפ"י שלאח"כ נודע לו אחר שנתמנה אפ"ה צריך להביא א"ת ולא מיבעי לי' רק מדאשתני לודאי אשתני לספק דבודאי לא הי' צריך להביא לר"ש דאזל אף בתר ידיעה וע"כ מדאישתני לודאי אישתני לספק אבל מ"מ בשעה שאכל הי' ראוי לבוא לידי חיוב חטאת ואעפ"י שאינו יכול לבוא אח"כ לאחר החטא לידי חיו' חטאת לית לן בה רק דבשעה שעבר הי'ראוי לבוא לידי חיוב חטאת וכה"ג אמרינן בכריתות (ד' י"ח) ת"ר היו לפניו ב' חתי' א' של שומן וא' של חלב בא ישראל ואכל את הראשונה ואכל עורב את השני' חייב ואע"ג דלר' זירא בעינן שיהא אפשר לברר איסורו ולאחר שאכל עורב את השני' אי אפשר לברר איסורו אפ"ה כיון שבשעה שאכל הי' אפשר לברר איסורו חייב משא"כ אם אכל עורב תחילה פטור מאשם כיון דבשעה שאכל אי אפשר לברר איסורו עכ"פ לדעת הירושלמי מוכח דאפי' דבשעה שאכל לא הי' יכול לבוא לידי חיוב חטאת אפ"ה מביא א"ת ודלא כהש"ס דילן אבל הא דחטאו בספק מיבעי' לי' להש"ס דילן ג"כ אי נימא מדאישתני לודאי אישתני לספק והירושלמי פשיטא לי']:

וכעת נראה לי דהא דקאמר ר' יוסי כל דבר שנראה עליו להביא אשם תלוי ידיעת ספיקו קובעתו לחטאו היינו דקא מדחה על הא דאמר תחילה אכל ספק חצי זית עד שלא נתמנה וס' חצי זית משנתמנה מביא אשם תלוי וע"ז פריך מצינו דבר שעיקרו פטור וספיקו חייב וע"ז אומר ולא אשכחן כן (פי' וכי לא מצינו דבר עיקרו פטו' וספיקו חיי' אכל שני זיתים ונתודע לו בוידויו של א' מהן עיקרו שני עמד לו בספיקו (פי' וחייב אשם תלוי) וע"ז אומר ר' יעקב דרומי' בעא קומי ר' יוסי מה נפשך חלב אכל כיפר א"ר יוסי כל דבר שנראה עליו להביא אשם תלוי ידיעת ספיקו קובעתו לחטאו (פי' וע"כ ניחא דבשעה שאכל הי' אפשר שיתחייב חטאת אם הי' נודע לו אח"כ על כזית האחרון וא"כ בשעה שאכל הי' אפשר לבוא לידי חיו' חטאת וע"כ אף שנתודע לו כזית הראשון והשני עמד בספיקו אעפ"כ חייב להביא אשם תלוי אבל בהא דאכל חצי זית עד שלא נתמנה וחצי זית משנתמנה א"כ בשעה שאכל לא הי' יכול לבוא לידי חטאת דהא לענין חטאת כיון שהקרבנות חלוקים לא מצטרפי וע"כ לא מייתי א"ת וכמו שהבאתי ראי' מכריתות (דף כ"ו) דאם בשעה שאכל הי' יכול לבוא לידי אשם תלוי ע"כ מחייב אח"כ נמי ודו"ק:

עוד שם שמצינו דבר עיקרו פטור וספיקו חייב וכא עיקרו פטור וספיקו חייב (ופי' הפ"מ השתא מסיק לשנויי קושי' קמייתא דהרי מצינו פטור בקרבן א' כו') והוא דחוק ולקמן יתבאר בזה:

קטע ד

שם אכל כזית עד שלא נתמנה וכזית משנתמנה בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת ספק כזית עד שלא נתמנה וספק כזית משנתמנה בהעלם אחד אינו חיי' אלא אחת בשני העלמות חייב שתי' והנה הפ"מ כתב דאכל כזית עד שלא נתמנה וכזית משנתמנה אינו חייב אלא אחת לרבנן והוא דוחק דכיון דלא מצטרפי וכמו דאמר לעיל אכל חצי זית עד שלא נתמנה וחצי זית משנתמנה אפי' בהעלם אחד פטור כו' וכיון דלא מצטרפי בודאי דחלוקים לחטאות וכמו דאיתא בשבת (ד' עא) דכל היכא דחלוקים לחטאות לא מצטרפי וכן אם לא מצטרפי בודאי דחלוקים לחטאות וכן בירושלמי (פ"ז דשבת ה"א) ר' ירמי' בעי קומי ר' זירא קצר חצי גרוגרת כו' שגגות שבו מהו שיצטרפו איפשר לומר שבתות חולקין שבתות מצטרפות וא"כ כש"כ הכא שנשתנה לחטאת אחרת וא"כ איך יצטרפו: **ע"כ** נראה לי שהוא ט"ס בירושלמי (וכצ"ל) מצינו דבר עיקרו פטור וספיקו חייב (פי' שחייב באשם הלוי אעפ"י שעיקרו פטור דהיינו שהוא פטור מחטאת) וכא עיקרו פטור (והוא ט"ס וצ"ל חייב) וספיקו חייב (צ"ל פטור) וקאי אהא שאומר אח"כ (ודלא כמו שכתב הפ"מ) וע"כ אומר אכל כזית עד שלא נתמנה וכזית משנתמנה בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת (וצ"ל חייב שתים) (פי' מפני שהם חלוקים לענין חטאות ע"כ לא מצטרפי וחייב שתי חטאות) ספק כזי' עד שלא נתמנה וספק כזית משנתמנה בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת דהא אשם תלוי הוא עד שלא נתמנה וכן משנתמנה. וא"כ כיון דאין חילוק לענין אשם וע"כ מצטרפין בשני העלמות חייב שתים: וא"כ מצינו שעיקרו חייב וספיקו פטור והא דאמר תחילה מצינו כו' הוא ענין בפני עצמו וקאי אהא דלקמי' וכמו שביארתי ודו"ק

[**ולפי** מה שביארתי ניחא מה שכתב הפ"מ דהרמב"ם לא הביא להאי דינא דספק חצי זית עד שלא נתמנה מביא אשם תלוי דלפי מה שביארתי הא דאמר ר' יוסי כל דבר שנראה עליו להביא אשם תלוי הוא דמדחה להא דאמ' תחלה ולא אשכחן כן והוא משום דבעינן דווקא דנראה אבל אם לא נראה בשעת מעשה אינו מביא אשם תלוי (וגם מה שכת' הפ"מ דהא דקאמר אכל שני זיתים ונתודע לו בודאי של א' מהן דהאי לא קאי אלא אליבא דמאן דאמר דידיעת ספק שבנתיים קובעת לחטאת ואין הלכה כן כו' ושגה בזה דהא הכא נתודע לו בודאי של א' מהן וא"כ הוי ידיעת ודאי:

קטע ה

עוד שם אכל שלשה זיתים וסבור שהן שנים והפריש חטאת כדר יוחנן דר' יוחנן אמר נתכפר מקצת החטא נתכפר כולו ר' שמעון בן לקיש אמר נתכפר מקצת החטא לא נתכפר כולו אכל חמשה זיתים ונתודע לו בספק של כל א' וא' ואח"כ נתודע לו בודאן

(כצ"ל) ר"ש בן לקיש אמר ידיעת ספיקו קובעו לחטאו ר' יוחנן אמר אין ידיעת ספיקו קובעו לחטאו ר' יוסי בר בון כו' מודה רשב"ל בכהן משיח שאין ידיע' ספיקו קובעו לחטאו כו' (כבר ביארתי בספרי נועם ירושלמי (פ"ק דברכות) דהש"ס דילן פליג ע"ז עיי"ש):

קטע ז

עוד שם מיחלפא שיטתי' דרשב"ל תמן אמר ידיעת ספיקו קובעו לחטאו וכא אמר אין ידיעת ספיקו קובעו לחטאו תמן אשמו קובעו וכא מה אית לך מיחלפא שיטתי' דר"י תמן הוא אמר נתכפר מקצת החטא נתכפר כולו וכא הוא אמר הכן לא אמר ר' יוחנן אלא בידיעה האחרונה שאין בה שום קרבן והנה הפ"מ האריך בזה עיי"ש. והנה צריך לבאר על הא דפליגי באכל ג' זיתים וסבור שהן שנים כו' ובכה"ג פליגי בש"ס דילן בשבת (ד' עא) וכתב הפ"מ דנתחלפו השיטות דהכא ודהתם דגרסינן שם אכל שני זיתי חלב כו' ר' יוחנן אמר חייב שתים על חטאתו והביא כתיב ור"ל אמר אינו חייב אלא אחת כו' אך שצריך לבאר דהא בכפרה כולי עלמא אית להו בש"ס דילן בשבת (שם) דהכפרה מחלקת והכא פליגי בלאחר כפרה נמי:

וע"כ נראה לי דשיטת הירושלמי דכפרה נמי אינה מחלקת אך זהו דווקא אם נתכפר אבל אם נתודע לו תחילה על כזית ראשון והפריש קרבן ואח"כ נתודע לו על כזית השני והפריש קרבן בודאי צריך להבא החטאת השני' שהיא באה אחר שנתודע לו משני הזיתים והיא מכפרת על שניהם והא דפליגי ר' יוחנן ור"ל אם ידיעת ספק מחלקת דלר' יוחנן דווקא בידיעת ודאי היינו דווקא אם נתודע בין אכילת כזית ראשון לאכילת כזית השני ובהא פליגי ר' יוחנן ור"ל אבל אם נתודע לו אח"כ על כזית ראשון הכל מודים שצריך להביא השני שהפריש לאחר שנתודע לו מב' זיתים או מחמשה זיתים והראשון ידחה ופליגי בה ר' יסא ור' זעירא אימתי היא מתה אם היא מתה דווקא לאחר שמקריב החטאת השני' או שהיא מתה מיד. עד דמסיק אח"כ אמר ר' יוסי ב"ר בון הוי עלי' כו' דר' יוחנן אמר נתכפר בראשון שהוא אכילת כולם והשאר יפלו כו' וא"כ מסיק כמו דאמר בתחילה הכל מודים כו'.

וע"כ אומר אח"כ הכל מודים שאם הי' הראשונה קיימת שהיא נדחית (פי' וצריך להביא הקרבן השני) מה יעשה בה ר' יוסי אומר תלוי' בכפרה (פי' דהא אם הי' מתכפר לו תחלה בהקרבן הראשון הי' מתכפר על השני וכל ענין שנדחה היא מחמת שצריך להביא השני' ע"כ היא תלוי' בכפרה ואינה מתה עד שמתכפרין באחרת וא"כ ה"ל חטאת שנתכפרו

בעלי') וע"ז אמר ר' זעירא כל שלא נראית לא היא ולא דמי' מחמת שצריך להתכפר באחרת וע"כ אף על פי שעדיין לא נתכפר באחרת מתה מיד ודלא כהפ"מ שנדחק בזה:

קטע י

עוד שם אכל חמשה זיתים ונודע לו בספיקו משנתמנה ובודאו (כצ"ל) ועבר על דעתי' דרשב"ל פטור (פי' דכיון דנודע לו בספיקו משעבר רשב"ל סובר דידיע' ספק הוי כודאי וע"כ כיון דהוי שינוי בקרבן ע"כ פטור לרשב"ל) על דעתי' דר' יוחנן חייב דכיון שסובר דידיעת ספק לא הוי כידיעת ודאי וא"כ כיון שנודע לו לאחר שעבר ידיעת ודאי וע"כ לא הוי שינוי בקרבן וע"כ חייב וע"ז אמר כן אמר רשב"ל לפטור ולא לחיוב (ונראה לי שהוא ט"ס וצ"ל כן אמר רשב"ל לחיוב ולא לפטור) וכן אתי לקמן (פי' דרשב"ל סובר דידיעת ספק הוי כודאי דהיינו להחמיר שיתחלק לחטאות כמו בידיעת ודאי אבל לא להקל):

וע"ז אומר אלא כיני אכל חמשה זיתים ונודע לו בספיקו עד שלא נתמנה ובודאי משנתמנה על דעתי' דרשב"ל דו אמר ידיעת ספיקו קובעו לחטאו (פי' דידיעת ספק הוי כודאי) דו אמר חייב דהא נודע לו בספקו עד שלא נתמנה על דעתי' דר' יוחנן דו אמר אין ידיעת ספיקו קובעו לחטאו דו אמר פטור והשתא ניחא דהא אמר ריש לקיש דחייב והיינו משום דלחומרא סובר ר"ל דידיעת ספיקו הוי כודאי וע"כ חייב:

קטע יא

עוד שם אכל חצי זית עד שלא נתמנה וחצי זית משנתמנה חצי זית שעבר הואיל ובא חיוב קרבן ביניהם מצטרפין נשמעינה מהדא אכל את הראשון ולא נתודע לו כו' (ופי' הפ"מ כעין האי בעיא בעי התם בפירקין (ד' יא) נשיאות מהו שתפסיק וכו' אלא דשם בעי בהמינוי לחוד מהו שיפסוק לענין צירוף ולא אפשיטא התסוכן הכא לקמן דבעי למיפשט לגוונא דהאי בעיא דחי לי' דהכא שינוי קרבן בינתים ואיכא למימר דמפסיק וכעין כו' דאיכא למימר דנשיאות מפסיק הואיל ואם חטא עכשיו נשתנה בקרבנו כו'):

ונראה לי לבאר דשיט' הירושלמי דנשיאות בעצמה אינה מפסק' אם אכל חצי זית עד שלא נתמנה וחצי זית משעבר והא דבעי לי' היינו דווקא אם אכל חצי זית עד שלא נתמנה וחצי זית משנתמנה וחצי זית משעבר. ומיבעי' לי' כיון דאכל חצי זית השני ונצטרף עם חצי זית הראשון וא"כ ליכא חיוב קרבן דהא הוי שינוי קרבן ולא מצטרף ע"כ אפי' אכל חצי זית השני משעבר אעפ"כ אינו יכול להצטרף עם חצי זית הראשון דהא כבר נצטרף עם חצי זית השני וליכא חיוב קרבן ע"כ לא יוכל עוד להצטרף עם חצי זית השלישי שאכל לאחר שעבר:

והוא כמו דאיתא בזבחים (ד' לא) איתמר חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו וחצי זית חוץ לזמנו אמר רבא ויקץ כישן הפיגול רב המנונא אמ' כו' והוא דפליגי אם

נצטרף חצי זית חוץ לזמנו עם חצי זית חוץ למקומו אם יוכל להצטרף אח"כ עם חצי זית חוץ לזמנו שיהי' פיגול כו' והכא אם נצטרף חצי זית שאכל קודם שנתמנה עם החצי זית שאכל לאחר שנתמנה ע"כ לא יוכל להצטרף עוד עם החצי זית השלישי שאכל לאחר שעבר. וע"ז אמר נשמעינה מהדא היו לפניו ג' ואכל את הראשונה ר"י אמר חייב על הראשון ועל השני ופטור על הג' אמר ר"י שני לדעתו הדבר תלוי רצה מתכפר לו על הראשון רצה מתכפר לו על השלישי אלמא אע"ג דנצטרף עם הראשון אעפ"כ רצה מתכפר על הג' כו' ודחי לה אח"כ א"ר אבין תמן חיוב בקרבן (פי' שבכולם יש חיוב קרבן וא"כ יוכל להצטרף או עם הראשון או עם השלישי הכא שינוי קרבן וא"כ אם נצטרף עם חצי זית השני שהוא שינוי בקרבן ונפטר א"כ לא יוכל להצטרף עם השלישי שאכל אחר שנתמנה להתחייב בקרבן:

קטע יג

שם אכל כזית עד שלא נתמנה כזית משנתמנה כו' ספק עד שלא הביא שתי שערות ספק משהביא שתי שערות מביא אשם תלוי אכל ס' כזית ואינו יודע אם ביוה"כ אכלו או קודם יוה"כ אכלו ס' כפרה כיפר אם ביוה"כ אכלו אם לאחר יוה"כ אכלו חברי' אמרין ס' כפרה כיפר א"ר מתני' לעולם אין ספק כפרה מכפר אלא על מיני דמים מתניתא מסייע לחברי' שבת ויוה"כ ועשה מלאכה ביה"ש מה נפשך יום הכיפורים הוא כיפר חול הוא מותר והתני ואכל א"ר יוסי בר בון באכילת היתר כו':

והנה בספרי נחלת יהושע כתבתי על הפ"מ שפי' דלבסוף דמסיק א"ר יוסי בר בון באכילת היתר פלוגתייהו הוא באכילת היתר והאיסור הוא מחמת שאכל ביוה"כ והספק הוא אם ביוה"כ אכלו אם לאחר יוה"כ אכלו ויוה"כ לא מכפר והוא תמוה דלמה אין יוה"כ מכפר כיון שהספק הוא אם אכלו ביוה"כ וממה נפשך אם אכלו ביוה"כ יוה"כ מכפר ואם אכלו אחר יוה"כ הרי לא עבר עבירה וא"כ אמאי אינו מכפר ובמאי קא מיפלגי ומה שפי' הפ"מ הוא דוחק:

ע"כ נ"ל דהפלוגתא הוא בס' אכילת איסור ואינו יודע אם ביוה"כ אכלו וא"כ כיפר יוה"כ או לאחר יוה"כ אכלו ולא כיפר יוה"כ וכ"ת א"כ במאי פליגי הא ודאי דצריך להביא א"ת כמו בכל הספיקות ע"כ נ"ל לבאר זה עפ"י מה דאמרינן בפ"ק דהוריות (דף ד') א"ר יוסי בר אבין כו' משל דסומכוס למה הדבר דומה לאדם שהביא כפרתו ביה"ש ס' מבעו"י נתכפר לו ס' משחשיכה נתכפר לו שאינו מביא א"ת ולא מיבעי' למ"ד כו' ופירש"י דביה"ש לית בי' חיוב מעלי' דליכא למימר משחשיכה נתכפר לי' שהרי ביה"ש כהרף עין ואין אדם יכול לעמוד עליו אם מן היום או מן הלילה ופטור כו':

והנה שם ביארתי דהטעם הוא דלא שייך א"ת אלא אם הספק הוא בעבירה עצמה אבל אם הס' הוא בכפרתו אם הביא כפרתו או לא כגון ס' הביא חטאתו מבעוד יום או משחשיכה לא שייך להביא ע"ז אשם תלוי כיון דהס' הוא בכפרה לא יכול להביא א"ת דילמא הביא כפרתו מבעו"י וכבר כיפר ונמצא דמביא חולין לעזרה ובהא פליגי בהוריות שם אם תלה בהוריית ב"ד לאחר שנודע להם ועל כן הוי ספק אם מתכפר בכפרה דידהו דמר מדמי לספק בחטא אם עשה בהוראת ב"ד וע"כ מדמי התם בהוריות (ד' ד') לאדם שאכל ס' חלב ס' שומן ונודע לו שמביא א"ת ומר מדמי לה לספק כפרה היינו לאדם שהביא כפרתו ביה"ש ספק מבעוד יום נתכפר לו ס' משחשיכה נתכפר לו שאינו מביא א"ת דהא חטא ודאי אלא דהס' הוא אם עשה עפ"י הוראת ב"ד וע"כ מדמי לה לס' כפרה וכל ספק כפרה כיפר דהיינו שאינו מביא אשם תלוי על זה דילמא הביא כפרתו מבעוד יום ונמצא שהוא חולין בעזרה דעל ספק זה לא חייבה התורה א"ת:

ובתוספתא (פ"ב דכריתות) איתא המביא חטאתו ושחטה ס' נזרק הדם ס' לא נזרק הדם יצא אם הי' מחוסר כפרה ס' חשיכה ס' לא חשיכה מביא חטאת העוף אלא דבס' כפרה אינו מביא א"ת (והא דקאמר בחטאת ס' נזרק הדם ובמחוסר כפורים קאמר ס' חשיכה ה"ט משום דחטאת באה קודם התמיד ע"כ אי איפשר לספוקי אם הוא חשיכה אבל במחוסר כפורים שבאה אחר התמיד כמו דאמרינן בפסחים (ד' נ"ט) ע"כ אומר ס' חשיכה ועיין בתוס' הוריות (ד' ד') ובפסחים (ד' נ"ט) הכא בחטאת העוף עסקינן כו' ודו"ק והטעם דמייתי חטאת העוף אפילו בספק כפרה הוא משום לתקוני גברא ועיין בספרי נ"י (ס' ו') שהארכתי בזה ובמ"ש הרמב"ם דאפי' בקרבן עולה ויורד וס' אם מחוייב קרבן אינו מביא חטאת העוף הבאה על הספק שאינו מביא רק במחוסרי כפרה אבל לא בקרבן שבא על חטא)]:

וא"כ נתבאר מזה דס' כפרה כיפר היינו שאינו יכול להביא חטאת אחרת משום ס' חולין בעזרה וגם א"ת נמי אינו יכול להביא דאינו יכול להביא א"ת אלא בס' חטא אבל בס' אם הביא כפרתו לא חייבתו התורה על זה א"ת ובזה יתבאר הירושלמי דפליגי אם אכל ס' איסור ביוה"כ ביה"ש והס' הוא אם אכל ס' איסור בעוד יום וכיפר עליו יוה"כ או שהי' לילה ולא כיפר עליו יוה"כ חברי' אמרין ס' כפרה כיפר (פי' דהרי הוא ככל ספק כפרה דהיינו שהביא חטאת ואינו יודע אם הקריב חטאתו מבעוד יום או משחשיכה דאינו יכול להביא לו חטאת אחרת ולא אשם תלוי משום ספק חולין בעזרה דעל ספק כפרה לא חייבתו התורה אשם תלוי וע"כ קיי"ל דספק כפרה כיפר וה"נ אם אכל ס' חלב ואינו יודע עדיין אם הי' עדיין יוה"כ וא"כ כבר כיפר יוה"כ או שהי' לאחר יוה"כ ע"כ

נעשה כס' כפרה ואינו יכול להביא אשם תלוי א"ר מתני' לעולם אין ספק כפרה מכפר אלא על מיני דמים (פ' דהא דאמרינן ס' כפרה כיפר היינו דוקא במיני דמים כגון הביא חטאתו ס' מבעוד יום ס' משחשיכה זה אינו יכול להביא אשם דהאשם אינו בא אלא בספק בחטא אבל אם הס' הוא בכפרה אינו מביא א"ת אבל בספק אם כיפר יוה"כ ואינו צריך להביא א"ת או לאחר יוה"כ וצריך להביא א"ת זה לא הוי כמו ספק כפרה אלא כמו ס' בחטא כיון דהכפרה הוא תיכף להחטא ע"כ לא חל החטא כלל ואין החטא אלא דווקא אם אכל אחר יוה"כ וע"כ הוי כמו ספק בחטא ומביא א"ת וע"ז א"ר מתני' לעולם אין ספק כפרה מכפר אלא על מיני דמים היינו דווקא בהביא חטאת ספק מבעוד יום ס' משחשיכה:

וע"ז קאמר מתניתא מסייע לחברי' שבת ויוה"כ ועשה מלאכה ביה"ש ונ"ל דהאי שבת ויוה"כ אין הפי' שבת ויוה"כ שבת הסמוכה ליוה"כ כמו שפי' הפ"מ אלא שבת ויוה"כ היינו שבת שחל ביוה"כ וכה"ג אמרינן בחולין (ד' ק"א) שבת ויוה"כ שגג ועשה מלאכה דהיינו שבת שחל ביוה"כ וקאי אתוספתא דכריתות (פ"ב) יוה"כ שחל להיות בשבת ועשה מלאכה בין מלפניו בין מלאחריו פטיר מא"ת שכל היום מכפר והא דקתני שבת ויוה"כ הוא איידי דבעי למיתני הפלוגתא עשה מלאכה בחצי היום ר' ישמעאל מחייב שתי חטאות ור' עקיבא פוטר שר' ישמעאל אומר חייב על השבת בפני עצמו ויוה"כ בעצמו וכמו דפליגי בחולין (שם) וע"כ מקשה מתוספתא דקתני דאם עשה מלאכה בין מלפניו בין מלאחריו פטור מא"ת אלמא דמתניתא מסייע לחברי' דאמרין ס' כפרה כיפר וכמו שביארתי דאינו חייב אשם תלוי אלא בס' בחטא וס' דיוה"כ או קודם חשיכה או לאחר חשיכה נעשה כס' כפרה ועל ספק כפרה אינו מביא אשם תלוי וע"ז דחי דממתניתא אין ראיה דהתם ממ"נ יוה"כ הוא כיפר חול הוא מותר וע"כ פטור מאשם תלוי אבל לעול באכל ס' חלב במוצאי יוה"כ ביה"ש חייב להביא א"ת דילמא היה לאחר יוה"כ וע"כ נעשה כמו בספק בחטא ואין ס' כפרה מכפר אלא על מיני דמים כמו שביארתי ופריך והתניא ואכל (וקס"ד דמיירי באכילת ספק איסור אלמא דאפי' באכילת ס' איסור נמי פטור מא"ה) א"ר יוסי בר בון באכילת היתר וע"כ פטור מא"ת משום דממ"נ הוא אם יוה"כ הוא כיפר חול הוא מותר אבל בספק אכילת איסור מחייב להביא א"ת דאין ס' כפרה מכפר אלא על מיני דמים ועיין בפ"מ שפי' כל הסוגיא באופן אחר ואין מן הצורך להאריך בדחוקיו כמו שיראה המעיין והעיקר כמו שביארתי]:

קטע טו

שם בירושלמי אכל חמשה זיתים ונתודע לו בספיקן עד שלא נתמנה ובודאן משנתמנה על דעתי' דרשב"ל חייב על דעתי' דר"י פטור כן אמר רשב"ל לחיוב לא לפטור אלא כיני אכל חמשה זיתי' ונתודע לו בספיקן משנתמנ' ובודאן משעבר על דעתי' דרשב"ל דו אמר נתכפר מקצת החטא לא נתכפר כולו דו אמ' פטור על דעתי' דר"י דו אמר נתכפר מקצת החטא נתכפר כולו דו אמר חייב:

והנה הפ"מ נדחק בזה ולי נראה שהוא ט"ס וכצ"ל אכל ה' זיתי' ונתודע לו בספיקן עד שלא עבר ובודאן משעבר על דעתי' דרשב"ל דו אמר ידיע' ספיקו קובעו לחטאו דו אמר חייב כן אמר רשב"ל לחיוב ולא לפטור אלא כיני אכל חמש' זיתים ונתודע לו בספיקן עד שלא נתמנה ובודאן משנתמנה על דעתי' דרשב"ל דו אמר כו' חייב על דעתי' דר' יוחנן כו' פטור (פי' שתחילה אמר דאכל חמשה זיתים ונתודע לו בספיקן עד שלא עבר וא"כ לר"ל דאמר דידיעת ספיקו קובעו לחטאת א"כ אין חטאו וידיעתו שוין וע"כ פטור) ולר' יוחנן דאמר דאין ידיעת ספיקו קובעתו לחטאת וא"כ כיון שלא נתודע לו בודאן עד שעבר א"כ הוי חטאו וידיעתו שוין וע"כ חייב וע"ז אומר כן אמר רשב"ל לחיוב ולא לפטור (כצ"ל) (פי' דאפי' ר"ל שאומר דידיעת ספיקו קובעו לחטאו אינו רק לחיוב שנתחייב חטאות הרבה דהוי ידיעת ספק כמו ידיעת ודאי לחלק אבל לא לפטור שע"י זה יפטור אם נתודע לו בספיקן משנתמנה) וע"כ אומר אלא כיני אכל חמשה זיתים ונתודע לו בספיקן עד שלא נתמנה ובודאן משנתמנה וע"כ לר"ל חייב דהא הוה ליה ידיעת ספיקו עד שלא נתמנה וע"כ חייב (דלחיוב סובר ר"ל דספק ידיעה הוי ידיעה) אבל לר' יוחנן פטור דהא לא נתודע לו בודאן עד שנתמנה וא"כ פטור לר' שמעון דהא אין חטאו וידיעתו שוין והוא כמו כאמר לעיל והוא חוזר על הראשונות מחמת שאומר אח"כ לפום כן ר' יוסי ב"ר בון הוי עליה (פי' על הא שאומר דהכל מודים שאם הי' הראשונה קיימת שהיא נדחית ומתכפר באחרונה והוא מחמת שהיא באה על שנתודע לו מכל החמשה זיתים ע"כ מתכפר באחרונה והראשונה נדחית וע"ז אומר לפום כן ר' יוסי בר בון הוי עליה מהא דאמר אכל חמשה זיתים ונתודע לו בראשון ומביא קרבן בשני ומביא קרבן בשלישי ומקריב קרבן ברביעי ומקריב קרבן בחמישי ומקריב קרבן ר' יוחנן אמ' נתכפר לו בראשון שהוא לפני אכילת כולהם (פי' אף שהפרישם קודם שנתודע לו על כל החמשה זיתים) והשאר יפלו לנדבה ולא ימותו והוא מאחר שהפריש תחילה שלא הי' צריך מאחר שמתכפר בראשון ע"כ הוי השני לנדבה וכמו כל מותר חטאות ואשמות והא דאמר ימותו היינו דווקא אם מתכפר באחרונה והראשונה נדחית וא"כ בשעה שהפריש

הי' צריך להפריש אך לאח"כ שנתודע לו מתכפר באחרונה אבל אם מתכפר בראשונה השני' אינה מתה ר"ש בן לקיש אמר נתכפר באחרונה שהוא לאחר אכילת כולם והשאר ידחו ולר"ל שסובר דמכפר באחרונה ע"כ הראשונה מתה דכיון שהיה צריך להפריש הראשונה והי' מתכפר בה אך לאחר שנתודע לו על האחרונה צריך להקריב האחרונה וע"כ הראשונה נדחית וכמו שאמר לעיל ודו"ק:

קטע לה

שם ר' יצחק שאל אף בשאר כל הדברים כן קומץ ואח"כ מקטיר מקבל ואח"כ זורק שורף ואחר יזה (פי' דמיבעי' ליה כיון שהתחיל לעבוד בהקרבן ואע"ג דנמצא אח"כ חלל אפ"ה עבודתו כשירה באותו הקרבן אף לאחר שנודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה וא"כ אפרו אפר מקלה. דאע"ג דהזאה כשירה בזר אעפ"כ האפר לא הוי רק כאפר מקלה (ועיין בירושלמי תרומות בענין קדשי בדק הבית) ע"ז פשיט מהא דאמר עשו אותה כחטאת גזולה שלא נודעה לרבים שהיא מכפרת מפני תיקון המזבח הדא אמרה קומץ ואח"כ מקטיר מקבל ואח"כ זורק שורף ואח"כ יזה וכמו דהתם מהני אפי' לאח"כ נמי דהא אינו צריך עוד להביא חטאת אחרת ודלא כהפ"מ שהגיה עורף ואח"כ יזה ע"ש:

הלכה ד

קטע ב

(**ה"ד**) **מתני**' כל התדיר מחבירו קודם את חבירו וכל המקודש מחבירו קודם את חבירו ובגמ' לפי שזה מכפר וזה מתכפר (כצ"ל) מוטב שיקדים המכפר למתכפר כמה דכתיב כיפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל נדבת משיח ונדבת נשי' נדבת משיח קודם נדבת ציבור ונדבת נשיא נדבת נשיא קודמת נדבת משיח ונדבת ציבור מי קודם נשמעינה מן הדא נדבת משיח ושעירי עבודת כוכבים עומדין שעירי עבודת כוכבים קודמין מפני שדמן נכנס לפנים לא מר אלא שדמן נכנס לפנים הדא אמרה נדבת משיח ונדבת ציבור נדבת משיח קודמת כו' וכתב הפ"מ הכא קאמר נדבת נשיא קודמת לקרבן ציבור ופליג אש"ס דילן דקאמר בהדי' בהוריות (ד' י"ג) שעירי ע"ג קודמין לשעיר נשיא האי ציבו' והאי יחיד:

והנה שגה בזה הפ"מ ויש ט"ס בירושלמי וצריך לגרוס בירושלמי נדבת ציבור ונדבת נשיא נדבת ציבור קודמת דאם הוא כמו דאיתא בירושלמי דנדבת נשיא קודמת מאי מיבעי' לי' נדבת משיח ונדבת ציבור מי קודם כיון דקאמר תחילה דנדבת משיח ונדבת נשיא נדבת משיח קודם ואח"כ אומר דנדבת ציבור ונדבת נשיא נדבת נשיא קודמת א"כ מאי קא מיבעי' לי' נדבת משיח ונדבת ציבור מי קודם דאפי' נדבת נשיא קודמת

לנדבת ציבור מכש"כ דנדבת משיח קודמת דהא קאמר תחילה דנדבת נשיא ונדבה משיח דנדבת משיח קודמת א"כ מכש"כ דקודמת לנדבת ציבור אלא ודאי דיש ט"ס בירושלמי (וצ"ל בירושלמי) נדבת נשיא ונדבת ציבור נדבת ציבור קודמת וע"כ נדבת משיח ונדבת ציבור מי קודם דהא נדבת משיח הוא מקודש יותר דהא נדבת משיח ונדבת נשיא נדבת משיח קודמת:

עוד שם נשמעינה מן הדא נדבת משיח ושעירי עו"ג כו' קודמין מפני שדמן נכנס לפנים לא מר אלא שדמן נכנס לפנים הדא אמרה נדבת משיח ונדבת ציבור נדבת משיח קודמת:

והנה יש להקשות על הא דאמר דנדבת משיח ושעירי עבודת כוכבים עומדין דשעירי עבודת כוכבים קודמין מפני שדמן נכנס לפנים דאמא קאמר הטעם מפני שדמן נכנס לפנים תיפוק לי' דחטאת קודמת לעולה ואפי' חטאת העוף קודמת לעולת בהמה כמו דאיתא בזבחים ע"כ נראה לי דקאמר הטעם מפני שדמן נכנס לפנים דמשום דחטאת קודמת לעולה לא קדמה דכיון דבשעיר עבודה כוכבים פר העולה קדמה לשעירי חטאת א"כ בטל החשיבות של חטאת לגבי עולה בזה דהא הכא פר העולה קודמת לחטאת וע"כ אומר משום ששעירי עבודת כוכבים דמן נכנס לפנים אבל לא משום שהחטאת קודמת לעולה דהא בזה בטלה מעלת החטאת דהא פר העולה קודמת לחטאת וכמו שיתבאר לקמן בזה:

עוד שם הי' שם פר עבודת כוכבים ושעיר הבא עמו וחטאת אחרת פר קודם לשעיר ושעיר קודם לחטאת אחרת וחטאת אחרת קודמת לפר האיך עבידא א"ר יוסי מכיון שהשעיר מחוסר זמן לפר כמו שקדמו פר וחטאת אחרת קודמת לפר ופר של עבודת כוכבים קודמת מפני שקדמו במקרא והוא מפני שבטלה מעלת החטאת מחמת שקדמתו עולה א"כ חטאת אחרת קודמת:

והנה הפ"מ כתב שהוא כמו דאמרינן בזבחים (ד' צ') חטאת העוף ועולת בהמה ומעשר איזה מהם קודם תקדם חטאת העוף איכא מעשר דקדים לה לקדום מעשר איכא עולה בהמה דקדמה ליה תקדום עולת בהמה איכא חטאת העוף דקדים לה הכא תרגימו מין זבח עדיף ויקדים המעשר קודם לחטאת העוף במערבא אמרי עייל לה עולת בהמה בחטאת העוף ואגבהתי' ממעשר וחשיבות החטאת קודמת וכהא דאמרו הכא לענין בעי' זו והרמב"ם פסק בה' תמורה (ה"ח) כדאמרי במערבא וא"כ הוא הדין לענין דין זה:

והנה הפ"מ שגה בזה דשיטת הירו' הוא דלא כדאמרי במערבא בהש"ס דילן והוא דהטעם הא דהכא תרגימו מין זבח עדיף ויקדים מעשר ואח"כ חטאת הוא משום דחטאת העוף דחתה למעלת עולת בהמה שהיא זבח לגבי עצמה אבל לא לענין מעשר

בהמה וע"כ אמרו מין זבח עדיף ובמערבא סברי דעיילא בה עולת בהמה בחטאת העוף ואגבהתי' ממעשר (פי' כיון דהתור' אמרה דחטאת העוף קודמת לעולת בהמה א"כ עיילא בה מעלה דמין זבח וע"כ חטאת העוף קודם):

וא"כ הכא דהירו' קאמר דחטאת אחרת קדמה לפר מפני שהוא חטאת והפר קדמה לשעיר ואם כן אי הוי עיילה בהעולה המעלה של חטאת א"כ הי' קודמת לחטאת וע"כ צריך לומר דהיא דחתה המעלה דחטאת לגבי עצמה אבל לא דעיילא בה המעלה וע"כ חטאת אחרת קודמת וא"כ סברי כמו דאמרי' בזבחים (דף צ') הכא תרגימו מין זבח עדיף:

והנה אמרינן אח"כ בירושלמי אבידת רבו שחצי תלמודו הימנו ואבידה אמו מי קודם רבו הוא שיקדים או עד שיהא כלתלמודו הימנו אבידתו ואבידת אמו כו' ואבידת רבו שלו קודם לאביו ואביו לאמו ואמו לרבו ולאו מתניתא היא האיש קודם לאשה להחיות ולהשיב אבידה סברין מימר בשאין רבו שם אתא מימר לך אפילו רבו שם (ופי' הפ"מ דקאי בשלמדו שניהן עמו אביו ורבו ע"כ אביו קודם) (עוד פי' סברין מימר בשאין רבו שם כלומר עיקר הרבותא קמל"ן בשביל אמו ורבו דמהו דתימא כשאין כאן אבידת רבו ג"כ עמהן אבל אם יש שם גם אבידה רבו נהי דאבידת אביו ודאי קודם לשל אמו מיהו הוי אמינא דאבידת רבו ג"כ קודמת לשל אמו קמל"ן דאפי' אבידת רבו שם הואיל דאין לו קדימה על אביו אין לו קדימה ג"כ על אמו וא"כ משמע דלא אמרי' דלא נדח' קדימ' רבו אלא לגבי האב עצמו אלא דנדחה אח"כ מאמו ג"כ אך הפ"מ שגה בזה דהטעם הוא כיון דחצי תלמודו מרבו אין לו קדימה על אמו דלאו רבו הוא ואף ע"ג דהשבת אבידה של איש קודם להשבת אבידה של אשה אעפ"כ כיון שהיא אמו היא קודמת וע"כ אומר דאתא מימר לך אפילו רבו עמו דלא תימא כיון דדחתה אמו לרבו א"כ נדחה המעלה לגמרי א"כ של אביו אינו קודם לאמו ג"כ ע"ז אומר אע"ג דנדחה המעלה של איש לגבי רבו כיון שהיא אמו אעפ"כ לא נדחה לגבי אביו וע"כ אביו קודם מפני שהאיש קודם להאשה להשבת אבידה:

[**והנה** התוס' כתבו בזבחים (ד' צ') איבעי' להו תדיר ומקודש איזה מהם קודם כו' וכתבו התו' בד"ה תדיר קודם כו' וא"ת תפשוט ממתני' דתני מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח דמשמע אפי' עולת מוסף של שבת קודמין לחטאת מוסף של שבת ר"ח וי"ל כיון דעולת מוסף של שבת קודמת לעולת מוסף ר"ח משום דתדיר' קודמת נמי לחטאת שהשוה הכתוב עולה דמוסף עם החטאת וקשה דלמאי אמרו שהטעם הוא משום דהשוה הכתוב עולה דמוסף עם החטאת ואמאי לא תירצו כיון דעולת מוסף של ר"ח קדמה לחטאת וכמו דמשמע מהרמב"ם (פ"ז מה' תמידין ומוספין) בר"ח מקריבין מוסף ר"ח אחר תמיד

של שחר וכמה הוא מוסף ר"ח פרים שנים ואיל א' וז' כבשים הכל עולות ושעיר עזים אחד חטאת וא"כ מקריבין השעיר של מוסף אחר עולת ר"ח וכמו דאמרינן בזבחים (ד' צ') כמשפט כתיב בהו וע"כ עולות החג קודמין לשעיר החטאת והוא הדין לר"ח א"כ נימא דע"כ עולת שבת קודמת לחטאת ר"ח משום דעולת ר"ח דחי חטאת של ר"ח ואי אמרי' עיילי בה עולות בהמה בחטאת העוף ואגבהתי' ממעשר וא"כ נכנס המעלה של החטאת בהעולות א"כ איפשר דהעולות של ר"ח קדמו לשל שבת משום דיש בה המעלה דחטאת וא"כ אי מקודש עדיף מתדיר א"כ צריך שיקדימו העולות של ר"ח וא"כ מ"מ מוכח דתדיר עדיף ממקודש ומה תירצו התו' דמוספין אתקשו להדדי ואיפשר לומר דהתם בזבחים נכנסה בה המעלה של זבח ע"כ ממילא דחי מחמת שהיא בעצמה חטאת אבל לא שיקדימו העולות של ר"ח מחמת שנכנס בהם המעלה דחטאת אך בירושלמי פ"ג דהוריות (ה"ד) קאמר מעתה של ר"ח יקדים לשעיר הבא עמו מפני שקדמו ומשני על עולת התמיד יעשה ונסכו וא"כ שעיר של ר"ח קודם וא"כ לא קשה קושי' התוס' אך איפשר שזהו כמו דאמר בזבחים (ד' פ"ב) דקאמר מאי לאו דחג לא לנדבה אבל לרבינא דמסיק דמשפט כתיב בהו אפשר דבר"ח נמי הדין כן כמו שכתב הרמב"ם ועיי"ש בפ"מ: **ועוד** נראה לי דהא דאיתה בזבחי' (ד' צ') במערבא אמרי עילי בה עולת בהמה בחטאת העוף ואגבהתי' ממעשר הייינו ממה שאמרה התורה דחטאת העוף קודמת לעולה אלמא דחטאת העוף מחמת שהיא חטאת קודמת לעולה אע"ג שהוא זבח אלמא דמעלה דחטאת גדלה אפי' מזבח אבל הכא במוספי שבת שקודמין לר"ח הא דהתורה אמרה בר"ח שהעולות קודמין אינו רק דווקא במוספין וע"כ הקשו התוס' דאמאי מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח הא איכא חטאת דקדמה לעולה ואע"ג דבמוספי ר"ח עולות דמוספין קדמי הייינו שהתורה אמרה במוספי ר"ח דווקא אבל לא שמחמת זה יהיו מוספי שבת קודמין אף שהם עולות וע"כ כ' התוס' כיון דעולת מוסף דשבת קודמת לעולת מוסף דר"ח משום דתדירה קודמת נמי לחטאת שהשוה הכתוב עולה דמוסף עם החטאת:

שם קרבן איש קרבן אשה קרבן האיש קודם הדא דתימר כשהיו שניהם שוין אבל אם הי' זה פר וזה גדי כהדא דמר ר' פנחס בשם ר' הושעי' עבד מביא פר ורבו מביא פר (צ"ל ורבו מביא גדי) עבד קודם לרבו תנינן תמן פר משיח ופר העדה עומדין פר משיח קודם לפר עדה לכל מעשיו (והפ"מ לא פירש בזה כלום) והנה נראה דמדייק דאמאי קתני פר משיח ופר העדה פר משיח קודם ואמאי לא תני דשעירה של משיח קודמת ג"כ לפר העדה וכגון בעו"ג דאמרינן בסנהדרין (דף ס"ב) ובהוריות (ד' ו') דהני כהן משיח בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה וחכ"א בהעלם דבר ושוין שבשעירה כיחיד ואמאי לא

תני דאפי' שעירת משיח קודם לפר העדה אלא ודאי דמחמת שפר הוא גדול ע"כ הוא קודם לשעירת משיח אעפ"י שהוא מקודש (וכמו שאבאר לקמן על הא שמביא אח"כ הא דמתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו) אך עכ"ז לא יתיישב דודאי פר העדה קודם מפני שדמו נכנס לפנים כמו דאמר תחילה נדבת משיח ושעירי ע"ג קודמין מפני שדמן נכנס לפנים וא"כ ה"נ בפר שדמו נכנס לפנים אבל שעירת ע"ג אין דמו נכנס לפנים:

ואיפשר שמדייק מדלא קתני קרבן משיח וקרבן העדה עומדין קרבן משיח קודם אלא ודאי דדוקא בשניהם פרים אבל אם הי' קרבן של ציבור גדול יותר מקריבין של ציבור תחילה:

והנה הפ"מ כתב קרבן האיש וקרבן האשה ובתוספתא פ"י דזבחי') מנחת האיש קודמת למנחת האשה וכן הביא הרמב"ם ולא הביא הא דמחלק הכא בין שניהם שוין או לא וצריך לבאר דמ"ט לא הביא הרמב"ם הא דירו' שמחלק בין שניהם שוין או לא וע"כ נראה לי שיש להביא ראי' דהש"ס דילן לא סבר הכי דהא איתא בזבחים (ד' צ') פרים קודמי' לאילים ואילים קודמין לכבשים כבשים לשעירים מאי לאו דחג ופירש"י דשעירים הוי חטאת וכבשים עולה וקתני כבשים קודמין לא לנדבה פרים קודמים לאילים שכן נתרבו בנסכים וכן אילים לכבשים כבשים לשעירים שכן נתרבו באליה אלמא דהא דפרים קודמים הטעם היינו דווקא משום שנתרבו בנסכים אבל לא מחמת שהפר הוא גדול וכן איתא בפ' ידיעות הטומאה (ד' ט"ו) אלא גדולות במינן כו' והתני' נאמר בעילת בהמה כו' ללמדך שא' המרבה וא' הממעיט כו' וכתבו התוס' אע"ג דאיתא ביומא (ד' ל"ד) הא' המיוחד שבעדרו וגבי פרה אדומה כו' שאם מצאת נאה הימנה מצוה לפדות מכל מקום לא הוי לו להתפאר בכך כיון שמצוה בזה כמו בזה כו' אלמא דאין זו מעלה בגדולת הקרבן ואיפשר דהא דקאמ' בירו' שאם אין שניה' שוין קרבן האשה קודמת היינו בפר וגדי והוא מחמת שנסכי' מרובין וע"כ לא חילק הרמב"ם במנחה שאין שניהם שוין דאעפ"י שמנחת האשה מרובה אעפ"כ מנחת האיש קודם:

[**אך** לפי מה שביארתי במ"א שע"כ מביא אח"כ מעשה בר"א ור' יהושע ור' עקיבא שעלו לעולת אנטוכיא על עסק מגבת חכמים והוה תמן חד אבא יהודה עביד מצוה בעין טובה כו' וקראו עליו הפסוק הזה מתן אדם ירחיב לו כו' וכן הא דמייתי אח"כ ר' חייא בר אבא עביד פיסקא כו' נטלו ר' חייא רבה והושיבו אצלו וקרא עליו כו' מתן אדם כו' וכן בהא דרשב"ל כו' דקרא עליו מתן כו' וכתב ע"ז הפ"מ איידי דאיירי מתניתין בענין גבי לכסות ולהוציא מבית השבי נקט להני עובדי וביארתי במ"א דלהכי נקט נהני עובדי הוא משום דקאי אהא דאמר הדא דתימר בששניהן שוין אבל אם הי' זה פר וזה גדי כהיא דמר כו'

עבד מביא פר ורבו מביא גדי (כצ"ל) עבד קודם לרבו וע"כ מייתי הני עובדי הכא דקרו עלי' מתן אדם ירחיב צו כו' וא"כ משמע דהטעם הוא משום שהקרבן גדול יותר):
[**ואיפשר** לומר דהא דאמר בירושלמי דקרבן האיש וקרבן האשה היינו דווקא בשניהם שוין אבל אם הי' זה פר וזה גדי קרבן האשה קודם ומשמע דזהו מפני שהקרבן יותר גדול היינו דווקא לגבי הנותן אבל אין המעלה על הקרבן גופא אף שהוא יותר גדול רק כמו דאיתא בזבחים (שם) פרים קודמים לאילים שכן נתרבו בנסכים וכן אילים לכבשים כבשים לשעירים שכן נתרבו באליה אבל אין החשיבות על הקרבן גופא (וכמו דאיתא בשבועות (שם) אלא גדולות במינן מי איכא חשיבותא קמי שמיא כו':
וע"כ ניחא דבזבחים (ד' צ') מיירי בציבור שמקריבין או ביחיד שמקריב שניהם ע"כ אין מעלה על הקרבן רק אם נתרבו בנסכים אבל בירושל' מיירי בשנים שמקריבין קרבנות ע"כ מי שמקריב קרבן שהוא יותר גדול הוא קודם וכמו שמביא אח"כ כל הני עובדי שקראו עליהם מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו שהמעלה הוא לגבי הנותן לא בהקרבן גופא:
אך מהא דכתיב גבי תמיד את הכבש הא' והיינו המיוחד שבעדרו וא"כ משמע דהחשיבות הוא על הקרבן גופא דכיון שבא מתרומת הלישכה א"כ מהו החשיבות בבחי' הנותן אלא ודאי שהחשיבות הוא בקרבן גופא וכמו דאמרינן במנחות (ד' ע"ד) דאמר רבה היו לפניו ב' חטאות א' שמינה וא' כחושה שחט שמינה ואח"כ שחט כחושה חייב כחושה ואח"כ שמינה פטור ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחילה ושחוט וא"כ מוכח דיש חשיבות על הקרבן גופא ועיי"ש הא דמסיק שם ואבע"א ההיא ר' אמי אמרה]: